

New Educational Approaches

New Educational Approaches

E-ISSN: 2423-6780

Vol. 19, Issue 1, No.39, Spring and Summer 2024, P:149-192

Received: 16/06/2024 Accepted: 30/10/2024

Research Article

Developing an Educational-career guidance Curriculum Framework in the Iran's Education system

Behrooz Rahimi: Researcher of Society and Progress Department, Institute of Technology studies , Tehran, Iran.
rahimi.b@ut.ac.ir

Rezvan Hakimzadeh* : Professor, Department of Curriculum Development & Instruction Methods, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran.
hakimzadeh@ut.ac.ir

Mohammad Javadipour: Associate Professor, Department of Curriculum Development & Instruction Methods, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran.
javadipour@ut.ac.ir

Keyvan Salehi: Associate Professor, Department of Curriculum Development & Instruction Methods, Faculty of Psychology and Education, University of Tehran, Tehran, Iran.
keyvansalehi@ut.ac.ir

Mohammad KHademi Koleh lou: Assistant Professor, Department of Progress and Society, Technology Studies Institute, Tehran, Iran.
khademi@tsi.ir

Abstract

The current research was carried out with the aim of developing the curriculum framework of educational-career guidance in Iran's education system using a mixed approach (qualitative-quantitative) in two stage. In the first step, in order to identify and explain the elements and components of the educational-career guidance curriculum framework, using the systematic review method, 81 international study sources from among all the books, articles, research reports, reliable documents in the field of academic guidance curriculum between 20001-2022 were selected as sample. In the second step, 15 experts were selected using available sampling method to measure validity of a survey method. In the first step, the data collection tool was the Note worksheet, and in the second step, the researcher-made verification worksheet was used. In the first step, data analysis was done using the Corbin & Strauss method during three stages of open, axial and selective coding. The findings of the research, the elements and components of the educational-career guidance curriculum framework in Iran's education and training system in 6 elements and 17 components including; Logic (why, what), goals (development of educational, career, individual-social insight), content (learning areas, content organization pattern, content selection criteria), implementation (time, teacher-consultant, learning approach and activities, infrastructure and requirements)), evaluation (role, process, tools and techniques) and learning outcomes (self-awareness, exploration and educational -career). Finally, the analysis of subject experts' opinions, the validity of each of the elements and components separately, as well as the validity of the final curriculum framework of academic-career guidance in Iran's education system with 12 indicators including; Comprehensiveness, macroscopic view, foresight, need-based, being native,

2423-6780 © University of Isfahan

This is an open access article under the CC-BY-NC-ND 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

10.22108/NEA.2024.141687.2037

internal consistency, descriptive ability, comprehensibility, action guide, process optimization, regularization and update and development capability were confirmed. Results of the research indicate that due to the necessity of preparing and equipping the students with knowledge, skills and attitudes to choose the educational-career field, the developed curriculum framework can be a suitable alternative for the current educational-career guidance program in the education system and through this, the challenges in clear this field.

Keywords: Framework, Curriculum, Educational-Career Guidance, Mixed Approach, Iran's Education System

Introduction

Nowadays, the issue of the quality of educational-career guidance and its effectiveness is one of the most important concerns of the educational system and development decision makers in every country (Claudia et al., 2019). The educational -career guidance program plays the main role in schools by providing students with the tools they need to succeed in school, work, and everyday life (Ontario, 2006). The problem in this research is that the students have knowledge, attitude and skills such as; they do not know the interests, abilities, needs of the labor market, the career future of the fields of study, and choose a specific field of study that will lead to a job in the future only based on social and environmental factors such as family pressure and the results of aptitude and Interest tests, or by keep up with the Joneses. Therefore, it is necessary to search for a tool or a program so that students can be equipped with the knowledge, attitude and skills of choosing and making educational -career decisions. Among the most important of these tools, are curricula. Through formulating the educational -career guidance curriculum framework with a continuous time approach and systematic steps, it is possible to realize the learning outcomes through which students are expected to experience a positive choice of educational-career field in Iran's public education system. In other words, since the educational-career guidance curriculum in Iran's public education system is a null curriculum, the main problem of this research is to answer the following questions;

1. What are the elements and components of the educational -career guidance curriculum framework with an emphasis on learning outcomes in Iran's public education system? And,
2. Is the developed curriculum framework of educational -career guidance with emphasis on learning outcomes in Iran's public education system sufficiently valid?

Methodology

The current research design was mixed (qualitative-quantitative). According to the goals and approach of the research, it was done in two steps. In the first step, the elements and components of the curriculum framework of educational-career guidance were identified and in the second step, the developed framework of the educational-career guidance curriculum was verified, so in accordance with these steps, systematic review and survey methods were used. In the first step, using the proposed steps (Higgins & Green, 2011) and through the logic of systematic review sampling, a total of 81 studies (documents) were selected and analyzed from 70265 studies (documents). In the second step, through the convenience sampling from among the experts who have the criteria of the research (sufficient scientific knowledge, educational and research records, managerial and expert records, executive experience in the field of educational-career guidance in the general education system, expertise in the field of curriculum). Data analysis was done in the systematic review section, using data analysis steps through open, axial and selective coding (Corbin & Strauss, 1990). The analysis of the validation data was also done according to the quantitative data collected using descriptive and inferential statistical tests.

Findings

Findings of the research indicated that the elements and components of the academic-career guidance curriculum framework in Iran's general education system have 6 elements and 17 components including; Logic (why, what), goals (development of academic, career, individual-social insight), content (learning areas, content organization pattern, content selection criteria), implementation (time, teacher-consultant, learning approach and activities, infrastructure and requirements), evaluation (role, process, tools and techniques) and learning outcomes (self-awareness, exploration and educational - career action). Analyzing the opinions of the experts, the validity of each of the elements and components separately, as well as the validity of the whole educational-career guidance curriculum framework in Iran's general education system with 12 indicators including; Comprehensiveness, macroscopic view, foresight, need-based, naiveness, internal consistency, descriptive ability, comprehensibility, action guide, process optimization, regularization and update and development capability were confirmed.

Discussion and conclusion

Results of the research indicated that due to the necessity of preparing and equipping the students with knowledge, skills and attitudes to choose the educational-career field, the compiled curriculum framework can be a suitable alternative for the current educational-career guidance program in the Iran's public education system, and through this, the challenges will be solved in this field. At the end, according to the results of the research, the following suggestions are presented;

- ✓ Considering the necessity of preparing and equipping the students with knowledge, skills and attitudes to choose the educational-career field, the compiled curriculum framework with the three goals of development of academic, career, individual-social insight should replace the current educational-career guidance program in the public education system;
- ✓ An integrated approach should be used in developing the content of the educational - career guidance curriculum and the content and activities of the teaching-learning curriculum of educational -career guidance should be selected in accordance with the developmental characteristics of students at each age (for example: the content area of " educational-career self-awareness" for the primary level by introducing the concepts and topics of self-awareness in all educational aspects using from discussions and small groups, games, projects, short plays, etc.);
- ✓ Continuity of activities and processes of educational -career guidance in the education system (all levels of education) considering the scope of the subject and the need for sufficient time in order to implement it accurately and effectively;
- ✓ In order to strictly implement educational-career guidance curricula, it is suggested to train a teacher-counselor.
- ✓ By adopting a learner-centered approach and through teaching-learning activity methods such as; Problem-oriented learning, self-directed learning, work experience or job shadowing, to provide a platform for students to acquire learning experiences;
- ✓ Communication with higher education institutions, service institutions, employers and other centers and stakeholders of the society in order to participate in activities and support the implementation processes of educational-career guidance curriculum;
- ✓ Anticipating and providing all the necessary executive equipment and necessities, including information and communication technology, manuals, media, etc., in order to implement flawlessly and enrich teaching-learning activities;
- ✓ Application and use of efficient evaluation process, tools and techniques, including; concept map, self-evaluation, class activities, in the field of providing information on academic progress and providing feedback to students;

- ✓ Pay attention to the learning outcomes of the students in the implementation of the educational-career curriculum. Therefore, the information-oriented approach should be avoided and the competence-based approach should be used.

رویکردهای نوین آموزشی

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان

سال نوزدهم، شماره ۱، شماره پیاپی ۳۹، بهار و تابستان ۱۴۰۳، ص: ۱۹۲-۱۴۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۹

مقاله پژوهشی

تدوین چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران

بهروز رحیمی: پژوهشگر پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری، تهران، ایران.

rahimi.b@ut.ac.ir

رضوان حکیمزاده*^{id}: استاد گروه روش‌ها و برنامه‌های آموزشی و درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

hakimzadeh@ut.ac.ir

محمد جوادی پور: دانشیار گروه روش‌ها و برنامه‌های آموزشی و درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

javadipour@ut.ac.ir

کیوان صالحی: دانشیار گروه روش‌ها و برنامه‌های آموزشی و درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

keyvansalehi@ut.ac.ir

محمد خادمی کله‌لو: استادیار گروه جامعه و پیشرفت، پژوهشکده مطالعات فناوری ریاست جمهوری، تهران، ایران

Khademi@tsi.ir

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تدوین چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران با استفاده از رویکرد آمیخته (کیفی - کمی) طی دو گام انجام شده است. در گام اول، به منظور شناسایی و تبیین عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، با استفاده از روش مرور نظام‌مند، ۸۱ منبع مطالعاتی بین‌المللی از بین کلیه کتاب‌ها، مقاله‌ها، گزارش‌های پژوهشی، اسناد معتبر در حوزه برنامه درسی هدایت تحصیلی در بازه زمانی بین ۲۰۲۲-۲۰۰۱ به عنوان نمونه انتخاب شدند. در گام دوم، به منظور سنجش روایی با استفاده از روش پیمایشی، ۱۵ نفر از خبرگان با شیوه روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در گام اول کاربرگ فیش‌برداری بود و در گام دوم از کاربرگ روایی پژوهشگر ساخته استفاده شد. تحلیل داده‌ها نیز در گام اول با استفاده از روش کورین و اشترواس طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی انجام شد. داده‌های روایی چارچوب تدوین شده نیز با استفاده از روش کمی و با استفاده از آماره‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و استنباطی (آزمون‌های ناپارامتریک خی دو و آزمون یومن - وایت نی) تحلیل شد. یافته‌های پژوهش عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران را در ۶ عنصر و ۱۷ مؤلفه شامل منطق (چرایی، چیستی)، اهداف (توسعه بینش تحصیلی، شغلی، فردی - اجتماعی)، محتوا (حوزه‌های یادگیری، الگوی سازمان‌دهی محتوا، ملاک انتخاب محتوا)، اجرا (زمان، معلم - مشاور، رویکرد و فعالیت‌های یادگیری، زیرساخت‌ها و الزامات)، ارزشیابی (نقش، فرایند، ابزارها و تکنیک‌ها) و برون‌داده‌های یادگیری (خودآگاهی، کاوش و اقدام تحصیلی - شغلی) نمایان کرد. در نهایت، تحلیل نظرات متخصصان موضوعی، روایی هر یک از عناصر و مؤلفه‌ها را به تفکیک و همچنین، روایی چارچوب نهایی برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران را با ۱۲ شاخص شامل جامع بودن، کلان‌نگری، آینده‌نگری، مبتنی بر نیاز بودن، بومی بودن، سازگاری درونی، قابلیت توصیف‌گری، قابل درک بودن، راهنمای عمل و اقدام، بهینه‌سازی فرایند، نظم‌بخشی و قابلیت به‌روزرسانی و توسعه تأیید کرد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که با توجه به ضرورت آماده‌سازی و تجهیز دانشی، مهارتی و نگرشی دانش‌آموزان برای انتخاب رشته تحصیلی - شغلی، چارچوب تدوین شده برنامه درسی می‌تواند جایگزینی مناسب برای برنامه فعلی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش باشد و از این طریق چالش‌های موجود در این زمینه را برطرف کند.

واژه‌های کلیدی: چارچوب، برنامه درسی، هدایت تحصیلی - شغلی، رویکرد آمیخته، نظام آموزش و پرورش ایران.

* نویسنده مسئول:

مقدمه

انتخاب‌های مرتبط با تحصیل و شغل^۱ از مهم‌ترین تصمیم‌هایی است که افراد در طول زندگی اتخاذ می‌کنند (Athanasou & Van Esbroeck, 2008)؛ زیرا این انتخاب‌ها دارای پیامدهای بلندمدت در سبک زندگی افراد، رفاه عاطفی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی و همچنین، احساس بهره‌وری شخصی و مشارکت در جامعه هستند؛ بنابراین، طبیعی است که افراد در مراحل مختلف زندگی خود مشغول انتخاب‌های تحصیلی - شغلی باشند (Super, 1980; Campbell & Cellini, 1981; Gati et al., 2001). علاوه بر این، اگرچه تقریباً همه افراد انتخاب‌های تحصیلی - شغلی دارند، بسیاری از افراد در این زمینه با مشکل روبه‌رو می‌شوند (Rounds & Tinsley, 1990; Tinsley, 1997; Osipow, 1999). Amir et al., 2008; Ziegler & Opdenakker, 2018; Goncharenko & Semenkova, 2021 () با علم بر این مطلب که تحصیل زمینه‌ساز اشتغال است، در صورتی که رشته تحصیلی انتخابی فرد منطبق با نوع هوش، استعداد و توانایی وی باشد، موفقیتی بیشتر حاصل خواهد شد. رشته تحصیلی که متناسب با توانمندی فرد نباشد، سبب ایجاد چالش‌هایی در فرآیند تحصیل، اشتغال و زندگی می‌شود. به منظور جلوگیری از این چالش، در نظام‌های آموزشی پیشرفته، علایق، توانایی‌ها و استعدادها و نیازهای فرد و نیازهای شغلی جامعه و بازار کار تعیین‌کننده رشته تحصیلی و شغل آینده افراد هستند. در راستای توجه به این مهم، یکی از مهم‌ترین برنامه‌های هر نظام آموزشی برنامه هدایت تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان است که شامل فعالیت‌هایی برای یاری رساندن به دانش‌آموزان در انتخاب‌های تحصیلی - شغلی است. نظام هدایت تحصیلی - شغلی باید به ارزش‌های ملی و میهنی، هنجارهای اجتماعی، رشد و توسعه ملی، استقلال کشور و دستیابی به انسجام فرهنگی توجهی ویژه داشته باشد (شریفی و همکاران، ۱۳۹۹).

امروزه، موضوع کیفیت هدایت تحصیلی - شغلی و اثربخشی آن از مهم‌ترین دغدغه‌های نظام آموزشی و تصمیم‌سازان امر توسعه در هر کشور است (Claudia et al., 2019). برنامه هدایت تحصیلی - شغلی، نقش اصلی را در مدارس با فراهم کردن وسایل مورد نیاز دانش‌آموزان به منظور موفقیت در تحصیل، محل کار و زندگی روزمره ایفا می‌کند (Ministry of Education (Ontario), 2006). کارکرد برنامه هدایت تحصیلی - شغلی راهنمایی دانش‌آموزان به سمت رشته‌های تحصیلی متناسب با علایق آن‌ها بر اساس استعدادها و توانمندی‌هایشان و نیازهای جامعه و بازار کار است و به همین دلیل، به لحاظ آموزشی، اجتماعی و اقتصادی بر روی دانش‌آموزان، خانواده‌ها، بازار کار و جامعه تأثیرگذار است. برنامه‌های هدایت تحصیلی - شغلی به افراد کمک می‌کند تا دانش، مهارت‌ها و تجربه لازم را برای شناسایی گزینه‌ها، یافتن راه‌حل‌ها و موفقیت در جامعه به دست بیاورند (Carvalho et al., 2014). وجود برنامه هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزشی از این نظر اهمیت دارد که بینشی را درباره دانش کار^۲، مهارت‌ها و نگرش‌ها در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند (Creed et al., 2002). به طور کلی، برنامه‌های هدایت تحصیلی - شغلی برای دستیابی به دو هدف اجرا می‌شوند: اول آنکه دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصی (استعداد، توانش، علاقه و دانش) به مسیرهای تحصیلی هدایت شوند؛ به طوری که رشته تحصیلی هر فرد براننده شخصیت وی باشد و هدف دوم این است که دانش‌آموزان بر مبنای نیازهای جامعه به رشته‌های تحصیلی هدایت شوند؛ چنانکه تربیت‌شدگان رشته‌های گوناگون، به لحاظ کمی و کیفی، بتوانند نیازهای جامعه به نیروی انسانی را برطرف کنند (نوبدی، ۱۳۹۷).

1 Career

2 Working knowledge

در همین زمینه، وزارت آموزش و پرورش ایران نیز برای تحقق یافتن این دو هدف و هماهنگ کردن برنامه‌های آموزشی با ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان و نیازهای جامعه، برنامه‌های هدایت تحصیلی را طراحی و اجرا کرده است و در اجرای برنامه‌های یادشده بیش از نیم قرن تجربه دارد. در طول این دوران، این برنامه‌ها دچار تغییر و تحولاتی متعدد شده‌اند و متناسب با این تغییرات، برنامه‌های هدایت تحصیلی - شغلی با روش‌ها و فرایندهایی متفاوت اجرا شده‌اند. جدیدترین برنامه هدایت تحصیلی - شغلی بر مبنای تغییر ساختار نظام آموزشی و استقرار نظام ۶-۳-۳ طبق سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰) طراحی شده است. مطابق برنامه‌دستی ملی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱)، دانش‌آموزان باید در پایان دوره آموزش عمومی (پایه نهم) شاخه و رشته تحصیلی خود را تعیین کنند. تعیین اولویت مسیرهای تحصیلی برای دانش‌آموز مستلزم بررسی‌های تشخیصی است. این بررسی‌ها با مدیریت مشاور تحصیلی انجام می‌شوند و شامل اجرای آزمون‌های استعداد و رغبت، نظرخواهی از دانش‌آموز، ولی دانش‌آموز، دبیران و مطالعه شاخص‌های عملکرد تحصیلی در سه سال دوره متوسطه اول هستند. دانش‌آموز می‌تواند تا سقف ۱۰۰ امتیاز را برای ورود به شاخه یا رشته تحصیلی مورد علاقه خود کسب کند. ۳۵ امتیاز به عملکرد تحصیلی قبلی (نمره‌های دروس سه سال دوره متوسطه اول) و ۶۵ امتیاز به نتیجه آزمون‌ها و نظرخواهی‌ها اختصاص یافته است. نمره همه دروس در این امتیاز سهم دارد؛ اما وزن هر درس در رشته‌ها و شاخه‌های تحصیلی یکسان نیست. ممکن است دانش‌آموزی دارای معدل بالا باشد؛ اما در درس‌های مرتبط با رشته مدنظرش نمره‌ای کمتر کسب کرده باشد. در مواد ۹۶ تا ۱۰۰ آیین‌نامه آموزشی دوره متوسطه دوم آمده است: هدایت تحصیلی بر اساس چهار عامل (استعداد، علاقه، نیاز و امکانات) کشور انجام می‌شود. از این چهار عامل دو عامل (استعداد و علاقه) به دانش‌آموز و دو عامل دیگر (نیازهای شغلی و امکانات کشور) به جامعه مربوط می‌شوند (زرافشان، ۱۳۹۵). در اینجا، مفهوم «نیاز» به نیازهای شغلی جامعه در آینده و مفهوم «امکانات» به امکانات و منابع در دسترس آموزش و پرورش اشاره می‌کند؛ بنابراین، تعیین رشته تحصیلی به معنای انتخاب رشته از سوی دانش‌آموز نیست، بلکه با ملاحظه نیازها و امکانات انجام می‌شود.

نتایج پژوهش‌های گوناگون نیز در زمینه ارزیابی این برنامه‌ها در کشور حاکی از وضعیت نامطلوب و شکست آن‌ها در هدایت متناسب و متعادل دانش‌آموزان به سوی رشته‌های تحصیلی و نیازهای شغلی جامعه است (محمدی و رئیس، ۱۴۰۱؛ موسوی و همکاران، ۱۳۹۹؛ نویدی، ۱۳۹۷؛ احمدی، ۱۳۹۴؛ مریدی، ۱۳۸۵). در سال‌های اخیر، چالش‌هایی همچون گرایش اکثریت دانش‌آموزان به برخی از رشته‌ها مانند علوم تجربی و اکراه برای ورود به رشته‌های فنی و حرفه‌ای، هدایت تحصیلی را به یک بحران در نظام آموزش و پرورش ایران تبدیل کرده و پیامدهای منفی متعددی را برای جامعه به همراه داشته است. دلایل وجود چالش‌های یادشده از دو وجه قابل طرح و بررسی هستند. یک وجه به مشکلاتی بازمی‌گردد که خاستگاه آن‌ها مشکلات زمینه‌ای، فرایندی و اجرایی برنامه هدایت تحصیلی - شغلی از جمله ضعف در دسترسی به منابع اطلاعاتی مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی (موسوی و همکاران، ۱۳۹۹؛ رضایپور و همکاران، ۱۳۹۵)؛ وزنه سنگین عملکرد تحصیلی و هدایت تحصیلی به جای هدایت تحصیلی (رضایی مدنی و همکاران، ۱۳۹۸)؛ آزمون‌های پرهزینه و کم‌اثر استعداد و رغبت‌سنجی در هدایت تحصیلی (رحیمی، ۱۳۹۷)؛ نبود و کمبود مشاور تمام‌وقت در دوره‌های تحصیلی (فولادی، ۱۳۹۷)؛ مساعد نبودن بافت جامعه (اختلال‌های نظام اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور از جمله بیکاری، تورم، مشاغل کاذب و غیره) و زمینه هدایت تحصیلی (مستقل بودن کار و تلاش از رفاه شخصی و منزلت

اجتماعی در افکار عمومی و نوجوانان)، مناسب نبودن زمان هدایت تحصیلی، کافی نبودن دانش و مهارت مشاوران، مناسب نبودن ملاک‌ها و فرآیند هدایت تحصیلی (نویدی، ۱۳۹۷)؛ ناکارآمدی بانک اطلاعات تحصیلی و شغلی در مدراس و توزیع نامتوازن دانش‌آموزان مستعد در رشته‌های مختلف (اقبالی، ۱۳۹۳) است؛ اما وجه دیگر مشکل کارکرد نه چندان مطلوب برنامه فعلی هدایت تحصیلی - شغلی برآمده از مشکلاتی است به طور مستقیم بر دانش‌آموزان تمرکز دارند. به عبارت دیگر، غفلت از موضوع‌هایی همچون تقویت مهارت در انتخاب و قدرت تصمیم‌گیری، آگاهی به وجود رشته‌های مختلف و نیازهای جامعه (منبری و همکاران، ۱۴۰۱)؛ توانایی کسب اطلاعات شغلی، آشنایی با مشاغل و فرصت‌های شغلی، آشنایی با مسیرها و محیط‌های تحصیلی - شغلی (دهاقین و همکاران، ۱۴۰۰)؛ خودشناسی، آگاهی از چگونگی انتخاب رشته تحصیلی - شغلی (رضایی مدنی و همکاران، ۱۳۹۸) و ... در نظام آموزش و پرورش امکان انتخاب رشته تحصیلی - شغلی آگاهانه و صحیح توسط دانش‌آموزان را امکان‌ناپذیر کرده است. با نظر به وجه دوم، حال این پرسش مطرح می‌شود که اگر حتی از نظر زمینه‌ای، فرایندی و اجرایی در برنامه هدایت تحصیلی - شغلی چالشی نداشته باشیم، دانش‌آموزی که هیچ‌گونه فرصت منظم و هدفمندی در طول تحصیل برای کسب دانش، نگرش و مهارت لازم به منظور انتخاب و تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی نداشته است، چگونه می‌تواند مسیری درست و منطقی را برای آینده تحصیلی - شغلی خود متصور شود؟

بررسی نتایج پژوهش‌های خارج از کشور نیز بیانگر تجربه‌های متعدد در این زمینه است. برای نمونه، کودرینسکیا^۱ و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی سطح هدفمندی و کیفیت فعالیت‌های راهنمایی تحصیلی و شغلی در مدارس روسیه و با نظرسنجی اجتماعی از ۱۲۰ نفر دانش‌آموز کلاس‌های هشتم تا یازدهم به این نتیجه رسیدند که بازدهی مشارکتی، کلاس‌های بازی‌محور، فعالیت‌های تمرینی و استفاده از فناوری‌های جدید در آگاهی‌بخشی تحصیلی/شغلی دانش‌آموزان مؤثر است. همچنین، آن‌ها علاقه‌مند به انجام فعالیت‌های هدایت شغلی در خارج از مدرسه بودند و درخواست داشتند این رویدادها به روش عملی و تعاملی سازمان‌دهی شوند. هوک^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود نتیجه گرفت بین علاقه‌های شغلی و جهت‌گیری‌های شغلی دختران دبیرستانی رابطه‌ای معنادار وجود ندارد. ایگناسیو گارسیا - پرز و هیدالگو^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی که اثرات برنامه اصلاح هدایت و راهنمایی تحصیلی در مدارس اسپانیا را بررسی کردند، به این نتیجه رسیدند که اجرای اصلاحات در برنامه هدایت تحصیلی ضرورت دارد. یافته‌های پژوهش موپ^۴ (۲۰۱۵) نیز نشان می‌دهد خدمات مشاوره‌ای در مدارس ناکافی است و به طور صحیح در دسترس دانش‌آموزان دبیرستانی قرار نمی‌گیرد.

به طور کلی، به عنوان جمع‌بندی مطالب بالا می‌توان گفت: ۱- برنامه هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران تا کنون نتوانسته است آن‌گونه که باید در راستای تحقق اهداف خود، یعنی هدایت صحیح دانش‌آموزان به رشته‌های تحصیلی - شغلی متناسب با علایق، استعداد، توانایی‌ها و نیازهای جامعه موفق باشد که در راستای این مدعا، در بخش‌های قبل به نتایج برخی از گزارش‌ها و پژوهش‌ها اشاره شد. ۲- بررسی دلایل متعدد شکست یا به عبارت دیگر، نتایج نامطلوب اجرای برنامه‌های هدایت تحصیلی - شغلی با توجه به ملاک‌ها یا متغیرهای سهیم فعلی در این برنامه نشان می‌دهد سهم خود دانش‌آموز به عنوان عامل اصلی تصمیم‌گیرنده به اجرای چند آزمون استعداد و رغبت

1 Kudrinskiaia

2 Hoque

3 Ignacio Garcia-Perez & Hidalgo-Hidalgo

4 Mwape

تقلیل پیدا کرده است که در رابطه با اعتبار و روایی این آزمون‌ها چنانچه پیش‌تر گفته شد، تردید وجود دارد. در مقابل، عوامل اجتماعی و محیطی از جمله مشاور، معلمان و والدین نقشی تعیین‌کننده در انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان دارند. البته، گفتنی است اگرچه نگاه چندجانبه و جامع به این موضوع دارای اهمیت است، همان‌گونه که بیان شد، در نهایت این دانش‌آموز است که باید تعیین‌گر سرنوشت تحصیلی - شغلی خود باشد که در این رابطه، تجربه‌های یادشده نشان می‌دهند نظام آموزش و پرورش فرصتی را برای کسب دانش، نگرش و مهارت‌های لازم در رابطه با انتخاب تحصیلی - شغلی برای دانش‌آموزان فراهم نکرده است. ۳- از چالش‌های دیگر برنامه فعلی هدایت تحصیلی - شغلی زمان اجرای آن، یعنی پایه نهم مقطع متوسطه اول است. بر اساس راهکار ۷-۳ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، هدایت تحصیلی - شغلی به عنوان فرآیندی مستمر، هدایت دانش‌آموزان از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه را در بر می‌گیرد و مختص انتخاب رشته در یک مقطع زمانی مانند پایه نهم نیست. همچنین، بررسی تجربه‌های بین‌المللی نظام‌های آموزشی حاکی از استمرار و آغاز هدایت تحصیلی - شغلی از مقطع ابتدایی است؛ از این رو، با توجه به اهمیت موضوع، هدایت تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان را نمی‌توان به یک پایه تحصیلی محدود کرد، بلکه باید در تمام پایه‌ها و مقاطع تحصیلی با استفاده از یک برنامه جامع و مدون آن را جاری کرد. در همین راستا، از طریق تدوین برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی^۱ می‌توان تا حدودی زیاد چالش‌های موجود در این زمینه را برطرف کرد.

نهاد آموزش تگزاس (آستین)^۲ (۲۰۰۴) هدف برنامه‌های درسی هدایت تحصیلی - شغلی را یاری رساندن به همه دانش‌آموزان در راستای توسعه مهارت‌های اساسی زندگی‌شان معرفی می‌کند و ۹ حوزه را برای برنامه درسی یادشده مشخص می‌کند که شامل توسعه اعتمادبه‌نفس^۳، مهارت‌های تصمیم‌گیری، تعیین اهداف، برنامه‌ریزی و حل مسأله^۴، انگیزش موفقیت^۵، مهارت‌های ارتباطی^۶، اثربخشی بین‌فردی^۷، اثربخشی بین‌فرهنگی^۸ و مسئولیت‌پذیری^۹ می‌شوند. کشورهای مختلف این نوع برنامه درسی را در برنامه‌های هدایت تحصیلی - شغلی مدارس خود تحت عناوینی مختلف اجرا می‌کنند؛ از جمله می‌توان به برنامه درسی کشور چین در این زمینه تحت عنوان «آموزش برنامه‌ریزی زندگی و راهنمایی شغلی در مدارس»^{۱۰} اشاره کرد. این آموزش نقشی مهم در کمک به دانش‌آموزان در توسعه دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای انتخاب عاقلانه، مدیریت گذر از یادگیری و انتقال به محل کار دارد. برنامه‌ریزی زندگی فرآیندی مداوم و مادام‌العمر برای تحقق شخصیت است که کانون توجه آن کل مراحل مختلف در طول زندگی است؛ از این رو، آموزش برنامه‌ریزی زندگی صرفاً یک خدمت مشاوره‌ای و راهنمایی برای دانش‌آموزان نیست و به عناصر برنامه درسی مدرسه متصل است و از طریق آن دانش‌آموزان دانش، مهارت و نگرش در انتخاب عاقلانه با توجه به علائق، توانایی‌ها و گرایش‌هایشان را به دست می‌آورند (Bureau, 2014). به عنوان نمونه دیگر می‌توان برنامه درسی «شایستگی‌های مدیریت شغلی»^{۱۱} کشور نیوزلند را نام برد. شایستگی‌های مدیریت شغلی شامل درک و فهم، مهارت‌ها و

1 Education-Career Guidance Curriculum

2 Texas Education Agency (Austin)

3 Self-confidence development

4 decision-making, goal-setting, planning, and problem-solving skills

5 motivation to achieve

6 communication skills

7 interpersonal effectiveness

8 cross-cultural effectiveness

9 responsible behavior

10 life planning education and career guidance in school

11 career management competencies

نگرش‌هایی هستند که دانش‌آموزان برای توسعه و مدیریت شغلشان از آن‌ها استفاده می‌کنند. این شایستگی‌ها افراد را برای درک بهتر خود، تصمیم‌گیری‌های آگاهانه درباره گزینه‌های شغلی و تصمیم‌گیری مؤثر در شغل و جامعه مجهز می‌کنند. پژوهش‌ها و عملکردهای بین‌المللی اخیر مجموعه‌ای از شایستگی‌های مدیریت شغلی را شناسایی کرده‌اند که چارچوبی برای طراحی برنامه‌های راهنمایی شغلی در مدارس را فراهم می‌کند (Ministry of Education, New Zealand, 2009). علاوه بر این، برنامه‌های درسی متعدد دیگری با رسالت هدایت شغلی در کشورهای جهان وجود دارند؛ از جمله برنامه راهنمایی شغلی واشنگتن^۱ (آمریکا)، راهنمای برنامه درسی آموزش شغلی و مهارت‌های زندگی و خانواده^۲ (آمریکا)، راهنمای آموزش شغلی پایه ۱۰ تا ۱۲^۳ (بریتیش کلمبیا)، برنامه درسی راهنمایی و آموزش شغلی^۴ (وزارت آموزش و پرورش اونتاریو)، راهنمای تحصیلی و شغلی^۵ (سنگاپور) و غیره.

با توجه به مطالبی که بیان شد، موضوع مدنظر در این پژوهش عبارت است از اینکه دانش‌آموزان دانش، نگرش و مهارت‌هایی همچون شناخت علائق، توانمندی‌ها، نیازهای بازار کار و آینده شغلی رشته‌های تحصیلی را ندارند و فقط بر اساس عوامل اجتماعی و محیطی مانند تحمیل و فشار خانواده، نتایج آزمون‌های استعداد و رغبت‌سنجی یا از روی چشم‌وهم‌چشمی رشته تحصیلی ویژه‌ای را انتخاب می‌کنند که به شغلی در آینده منجر می‌شود؛ بنابراین، باید در جست‌وجوی ابزار یا برنامه‌ای بود تا بتوان از رهگذر آن دانش‌آموزان را به دانش، نگرش و مهارت‌های انتخاب و تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی مجهز کرد. از جمله مهم‌ترین این ابزارها یا به تعبیری، قلب تمامی برنامه‌های آموزشی برنامه‌های درسی هستند. از طریق تدوین چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با یک رویکرد زمانی مستمر و طی گام‌های نظام‌مند که از طریق آن انتظار می‌رود دانش‌آموزان بتوانند انتخاب رشته تحصیلی - شغلی مثبتی را تجربه کنند، می‌توان برون‌دادهای یادگیری^۶ را در نظام آموزش و پرورش ایران تحقق بخشید.

به عبارت دیگر، از آنجا که برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران یک برنامه درسی مغفول^۷ است، موضوع اصلی این پژوهش پاسخ به پرسش‌های زیر است:

۱. عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با تأکید بر برون‌دادهای یادگیری در نظام آموزش و پرورش ایران کدام‌اند؟
۲. آیا چارچوب تدوین‌شده برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با تأکید بر برون‌دادهای یادگیری در نظام آموزش و پرورش ایران از روایی کافی برخوردار است؟

روش پژوهش

طرح پژوهش حاضر آمیخته (کیفی - کمی) بود که متناسب با اهداف و رویکرد پژوهش طی دو گام انجام شد. در گام اول، عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی شناسایی شدند و در گام دوم، چارچوب تدوین‌شده برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی روایی شد؛ از این رو، متناسب با این گام‌ها، به ترتیب از روش‌های

1 career guidance washington

2 Career Education and Family and Life Skill Curriculum Guide

3 career education 10-12 guide

4 guidance and career education curriculum

5 educational and career guidance

6 learning outcomes

7 null curriculum

مرور نظام‌مند^۱ و پیمایشی (زمینه‌یابی)^۲ بهره گرفته شد. هدف از روش مرور نظام‌مند جمع‌آوری و تحلیل مطالعات (اسناد) شامل اطلاعات درباره پدیده تحت مطالعه (عناصر و مؤلفه‌ها) و هدف از پژوهش پیمایشی جمع‌آوری نظرات متخصصان درباره دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان در رابطه با روایی چارچوب تدوین شده بود؛ از این رو، پس از تدوین چارچوب، در بخش کمی با گردآوری داده‌ها به روش پیمایشی چارچوب مدنظر روایی شد.

جامعه پژوهش در گام اول شامل کلیه کتاب‌ها، مقاله‌ها، گزارش‌های پژوهشی، اسناد معتبر در حوزه برنامه درسی هدایت تحصیلی و در گام دوم، جامعه آماری شامل متخصصان موضوعی است که می‌توانند بیشترین اطلاعات ممکن را از میزان روایی چارچوب برنامه درسی برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی تدوین شده در اختیار پژوهشگر بگذارند. به منظور نمونه‌گیری، در گام اول از تکنیک نمونه‌گیری ملاکی^۳ استفاده شد. به عبارت دیگر، در بخش سند کاوی، پس از شناسایی و مطالعه اولیه مبانی، منابعی انتخاب شدند که تمام یا بخشی از آن‌ها پاسخ‌گوی بخشی از پرسش‌های پژوهش بودند. گفتنی است در بخش مرور نظام‌مند، مراحل آن (Higgins & Green, 2011) به شرح زیر انجام شدند و با استفاده از منطق نمونه‌گیری مرور نظام‌مند، از میان ۷۰۲۶۵ مطالعه (سند)، در مجموع ۸۱ مطالعه (سند) به عنوان نمونه انتخاب و تحلیل شدند. در گام دوم، از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس^۴ از میان متخصصان دارای ملاک‌ها و معیارهای مدنظر پژوهش (دانش و اشراف علمی کافی، سوابق آموزشی و پژوهشی، سوابق مدیریتی و کارشناسی، سابقه اجرایی در حوزه هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش و تخصص در حوزه برنامه درسی)، افرادی انتخاب شدند که در دسترس بودند.

۱. پرسش‌های مرور: در این مرحله، پژوهشگر تلاش کرده است از طریق دیدگاه احصاء شده از مطالعه عمیق مبانی موضوع پژوهش، پرسش‌های را انتخاب کند که جامعیت و دقت لازم برای تعیین مسیر جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل مطالعات (اسناد) را داشته باشد؛ از این رو، پرسش‌های پژوهش در این مرحله همان پرسش‌های ذکر شده در بخش بیان مسئله است.

۲. تیم مرور: در این پژوهش، پژوهشگر به عنوان مرورگر اصلی تمامی مراحل مرور نظام‌مند را با راهنمایی و مشاوره و زیر نظر اساتید دارای تخصص در حوزه‌های برنامه درسی، آموزش عالی، سنجش آموزش و اشتغال و مهارت‌آموزی طی می‌کند. گفتنی است هر یک از اساتید پژوهش‌هایی متعدد را با روش مرور نظام‌مند انجام داده‌اند و تخصص‌های مربوط به این روش را دارا هستند.

۳. مکان‌یابی و جست‌وجوی مطالعات: مطالعات با استفاده از کلیدواژه‌های انگلیسی جدول (۱) و از طریق کتابخانه‌های دیجیتال و پایگاه‌های داده آنلاین که عبارت‌اند از: امرالد^۵، پراکوست^۶، ساینس دایرکت^۷، گوگل اسکالر^۸، ساج^۹ و اریک^{۱۰} جست‌وجو شدند.

1 systematic review
2 survey
3 criterion sampling
4 convenience sampling
5 review question
6 team review
7 locate & search studies
8 emerald
9 proquest
10 Science Direct

جدول ۱: کلیدواژه‌های جست‌وجو در کتابخانه‌های دیجیتال و پایگاه‌های داده آنلاین

Table 1: Search keywords in digital libraries and online databases

کلیدواژه‌های جست‌وجو		زمینه جست‌وجو
“OR”	“AND”	
Educational guidance “OR” Academic guidance	Educational guidance “AND” Career guidance	عنوان، چکیده، واژه‌های کلیدی
Career guidance “OR” Vocational guidance	Academic guidance “AND” Vocational guidance	
Educational guidance curriculum “OR” Academic guidance curriculum	Educational guidance curriculum “AND” Career guidance curriculum	
Career guidance curriculum “OR” Vocational guidance curriculum	Academic guidance curriculum “AND” Vocational guidance curriculum	
Academic decision making “OR” educational decision making	Academic decision making “AND” Career decision making	
Career decision making “OR” Vocational decision making	educational decision making “AND” Vocational decision making	
Educational “OR” Academic readiness readiness	Educational readiness “AND” Career readiness	
Career readiness “OR” Vocational readiness	Academic readiness “AND” Vocational readiness	
Educational choice “OR” Career choice	Educational choice “AND” Career choice	
Academic choice “OR” Vocational choice	Academic choice “AND” Vocational choice	

۴. معیارهای ورود، خروج و انتخاب مطالعات^۴: یکی از عوامل مهمی که باید تعیین شود، «معیار ورود و

خروج» در مرور نظام‌مند است که بسته به موضوع و نوع مطالعات تحت بررسی تعیین می‌شود. برای این منظور، از طریق پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر معیارهای ورود و خروج تعیین می‌شوند (عباسی و سراج‌زاده، ۱۳۹۴):

- چه ویژگی‌هایی از مطالعات برای تعیین اینکه چه مطالعاتی با موضوع مرتبط خواهند بود، استفاده خواهند شد؟
- چه ویژگی‌هایی از مطالعات به خروج آن‌ها از پژوهش منجر خواهند شد؟
- آیا تصمیم‌گیری دربارهٔ مرتبط بودن مطالعات بر مبنای عنوان، چکیده، یا تمام متن خواهد بود؟

بنابراین، متناسب با پاسخ‌گویی به پرسش‌های بالا و به منظور انتخاب مطالعات، جست‌وجو با معیارهای ورود اولیه از جمله مطالعات انگلیسی^۵، اسناد ملی (کشورهای دیگر)، اسناد بین‌المللی (مانند یونسکو)، پژوهش‌های مروری یا پژوهشی، کتاب، کتاب راهنما^۶، فصل کتاب، طرح پژوهشی، گزارش‌های فنی^۷ و از طریق جست‌وجوی کلیدواژه به عنوان

1 Google Scholar

2 Sage

3 Eric

4 Inclusion, Exclude Criteria & Select Studies

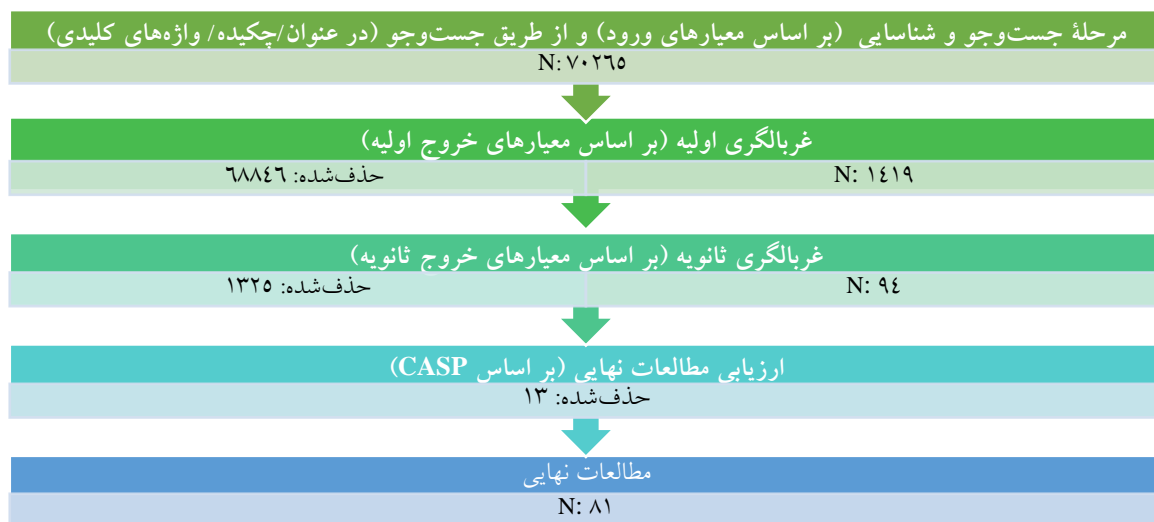
۵ با توجه به بررسی‌هایی که پژوهشگران انجام دادند، در بخش داخلی، در بررسی اولیه پژوهشی که از نظر مرور نظام‌مند در پژوهش حاضر قابل استفاده باشد، یافت نشد؛ از این رو، از بررسی پژوهش‌های داخلی در این بخش صرف‌نظر شد.

6 Handbook

شبه‌نامه و دستورالعمل‌هایی عملی که در کشورهای مختلف با هدف ارائه اطلاعات در رابطه با موضوع هدایت تحصیلی - شغلی با رویکرد اجرای آن در مدارس نشر داده شده‌اند.

۷ منظور گزارش‌های مختلفی است که توسط مؤسسه‌ها، شرکت‌ها یا نهاد‌های دولتی و خصوصی در رابطه با موضوع پژوهش تدوین و نشر داده شده‌اند.

ورود فقط در عنوان، چکیده و واژه‌های کلیدی در بازه زمانی ۲۰۱۱-۲۰۲۲^۱ انجام شد و در مرحله دوم، مطالعات با استفاده از معیارهای خروج اولیه از جمله مطالعات منتشر شده به زبان‌های غیرانگلیسی، ناقص (مخدوش) بودن^۲ منبع، عدم دسترسی به کل متن منبع، تکراری بودن، نامرتب بودن عنوان، خارج از بازه زمانی و منابع غیرقابل استناد غربالگری شدند. در مرحله دوم، با استفاده از معیارهای خروج ثانویه شامل مطالعات غیرمرتبط با اهداف و پرسش پژوهش (نظام آموزش عالی، هدایت تحصیلی در یک حوزه مشخص مانند دانش‌آموزان ناتوانی جسمی، سازمانی و غیره) در دو بخش بررسی چکیده و سپس تمام متن مجدداً غربالگری انجام شد و در نهایت، مطالعات نهایی بر اساس ملاک‌های ارزیابی برنامه مهارت‌های ارزیابی انتقادی (CASP)^۳ انتخاب شدند. ملاک‌های ارزیابی CASP عبارت بودند از: اهداف پژوهش، منطق پژوهش، طرح پژوهش، روش نمونه‌برداری، جمع‌آوری داده‌ها، انعکاس‌پذیری، ملاحظات اخلاقی، دقت در تجزیه و تحلیل، بیان واضح یافته‌ها و ارزش پژوهش (Sandelowski & Barros, 2006). منطق‌گزینش مبانی نهایی به این صورت بود که به هر یک از شاخص‌های ده‌گانه از ضعیف (۱) تا عالی (۵) امتیازی داده شد. سپس، هر یک از مطالعات بر اساس مجموع امتیاز کسب‌شده در پنج طبقه: عالی (۵۰-۴۱)، بسیار خوب (۴۰-۳۱)، خوب (۳۰-۲۱)، متوسط (۲۰-۱۰) و ضعیف (۱۰-۰) دسته‌بندی شدند؛ بنابراین، مطالعاتی که امتیاز آن‌ها کمتر از ۲۱ بود از چرخه پژوهش خارج شدند و باقی‌مانده‌ها که جمع امتیاز ملاک‌های آن‌ها دست‌کم ۲۴ و بیشترین امتیاز آن‌ها ۴۴ بود وارد گام بعدی، یعنی استخراج و تحلیل یافته‌ها شدند. در شکل (۱)، خلاصه فرایند طی‌شده برای جست‌وجو و همچنین، غربالگری مطالعات تا انتخاب مطالعات نهایی، همراه با نتایج هر مرحله نشان داده شده است.

شکل ۱: فرایند انتخاب مطالعات نهایی

Figure 1: Selection process of final studies

در جدول (۲)، مطالعات منتخب به همراه ویژگی‌های مربوط از جمله عنوان منبع، نوع منبع (مقاله، گزارش و غیره)، سال انتشار و مرجع ارائه شده‌اند.

۱ در بخش خارجی، بررسی اولیه در پایگاه اطلاعاتی حاکی از انبوه بالایی از مطالعات بود که عمدتاً غیرمرتبط و عملاً بررسی آن‌ها امکان‌پذیر نبود، لذا در این بخش بازه زمانی کوتاه‌تر لحاظ گردید.

2 Missing

3 Critical Appraisal Skills Program

جدول ۲: مطالعات (اسناد) منتخب نهایی

Table 2: Final selected studies (documents)

ردیف (کد مطالعات)	عنوان مطالعات	نوع مطالعات	سال	مرجع (محل چاپ)
۱	career guidance: new ways forward	فصلی از کتاب	۲۰۰۳	OECD
۲	College and Career Readiness Curriculum in the Social Science Classroom and EL Success	رساله	۲۰۲۰	California State University San Marcos
۳	Provision of guidance and counselling services in the schools in the Transkei sub-region of the Eastern Cape	رساله	۲۰۱۵	University of South Africa
۴	Influence of guidance and counselling on students' discipline in public secondary schools in Kabondo Division, Kenya	پایان نامه	۲۰۱۲	University of Nairobi
۵	A model comprehensive, developmental guidance and counseling program for texas public schools a guide for program th grade۱۲development pre-k-	طرح پژوهشی	۲۰۰۴	Texas Education Agency, Austin
۶	Inquiry into career advice activities in Victorian schools	سند ملی	۲۰۱۸	PARLIAMENT OF VICTORIA Economic, Education, Jobs and Skills Committee
۷	Enhancing the quality of career guidance in secondary schools	کتاب راهنما	۲۰۱۸	MYFUTURE. University of Malta
۸	handbook on career guidance and counselling	کتاب راهنما	۲۰۱۴	Enhancing Youth Employment (EYE)
۹	Career Guidance Handbook for	کتاب راهنما	۲۰۱۵	EUTA
۱۰	Education and Career Guidance (ECG) Secondary Syllabus	سند ملی	۲۰۱۴	Ministry of Education, Singapore
۱۱	Career guidance: The missing link in school to work transitions	سند ملی	۲۰۱۷	Youth Action & Policy Association (NSW)
۱۲	forum guide to college and career ready data	سند ملی	۲۰۱۵	National Center for Education Statistics (NCES)
۱۳	The ACEG framework for careers and work-related education A PRACTICAL GUIDE	گزارش فنی	۲۰۱۳	Career Development Institute
۱۴	Framework for careers, employability and enterprise education 7-19	گزارش فنی	۲۰۱۵	Career Development Institute
۱۵	Career Guidance Policy for Schools	سند ملی	۲۰۰۷	Florina, Malta: Ministry of Education, Youth and Employment
۱۶	Career Technical Education Framework for California Public Schools	سند ملی	۲۰۰۷	California Department of Sacramento Education
۱۷	Career Education and Guidance in New Zealand Schools	سند ملی	۲۰۰۹	Ministry of Education by career services, wellington, New Zealand
۱۸	Careers in the curriculum. What works?	گزارش فنی	۲۰۱۷	The Careers & Enterprise Company

ردیف (کد مطالعات)	عنوان مطالعات	نوع مطالعات	سال	مراجع (محل چاپ)
۱۹	career studies grade 10, open (glc2o)	سند ملی	۲۰۱۹	Ministry of Education (Ontario)
۲۰	Career Development Framework: Using the Framework to support career education and guidance in secondary schools (Key stage ۳-post ۱۶)	گزارش فنی	۲۰۲۱	Career Development Institute
۲۱	career education in the victorian curriculum guide for delivering career education at levels 9 and 10	گزارش فنی	۲۰۱۸	The Career Education Association of Victoria (CEAV)
۲۲	and Life Planning Education Guide on Secondary Schools Career Guidance for	سند ملی	۲۰۱۴	Section Career Guidance Development School Division, Education Bureau
۲۳	career development curriculum	گزارش فنی	۲۰۱۴	LABOR MARKET AND CAREER INFORMATION TEXAS WORKFORCE COMMISSION
۲۴	:Developing Careers Work in Schools Considerations Issues and	طرح پژوهشی	۲۰۰۶	National Institute for Careers Education and Counselling (NICEC)
۲۵	Career Ideas for Teens in Education and Training	فصلی از کتاب	۲۰۰۵	Infobase Publishing
۲۶	A Curriculum Framework for Guidance in Post-Primary Education	سند ملی	۲۰۰۷	National Council for Curriculum and Assessment (NCCA)
۲۷	Careers education and guidance: good practice	سند ملی	۲۰۱۵	Education Review Office and Careers New Zealand
۲۸	Florida's School Counseling and Guidance Framework	سند ملی	۲۰۰۱	Florida: Department of Education Division of Workforce Development
۲۹	k-12 career development curriculum framework	سند ملی	۲۰۰۶	New Hampshire Department of Education
۳۰	into the Integrating Career Awareness ABE & ESOL Classroom	سند ملی	۲۰۰۹	National College Transition Network(NCTN)
۳۱	2201, Career Career Development Education	سند ملی	۲۰۱۰	Government of Newfoundland and Labrador Department of Education
۳۲	NCGE: A Whole School Guidance Framework	سند ملی	۲۰۱۰	National Centre for Guidance in Education (NCGE)
۳۳	Rethinking Career Education in Schools Foundations for a New Zealand framework	سند ملی	۲۰۰۹	Careers Services
۳۴	Empower Your Future: Career Readiness Curriculum Guide	کتاب راهنما	۲۰۰۹	Commonwealth Corporation (CommCorp)
۳۵	College and Career Readiness School Counseling Program Model	سند ملی	۲۰۲۰	Utah State Board of Education
۳۶	The Kent Model of Career Education and Guidance	گزارش فنی	۲۰۱۵	Kent County Council, Maidstone
۳۷	What works ?Career-related learning in primary schools	گزارش فنی	۲۰۱۸	The Careers & Enterprise Company

ردیف (کد مطالعات)	عنوان مطالعات	نوع مطالعات	سال	مراجع (محل چاپ)
۳۸	Educational and Vocational Guidance in Iceland	سند ملی	۲۰۰۸	Euroguidance Centre
۳۹	Navigating College & Career Readiness for All Students	کتاب راهنما	۲۰۱۶	Washington State Office of Superintendent of Public Instruction
۴۰	career education and consumer, family and life skills curriculum guide	کتاب راهنما	۲۰۰۹	Roosevelt Public School
۴۱	guidance curriculum for the comprehensive school counseling program	کتاب راهنما	۲۰۰۱	Public Schools of North Division of Carolina Instructional Services
۴۲	The Strategy for Lifelong Guidance and Career Development in the Republic of Croatia 2016-2020	سند ملی	۲۰۱۵	Croatian Government
۴۳	Career guidance and counselling: the bridge from secondary school to tertiary education	سند بین‌المللی	۲۰۱۷	UNESCO
۴۴	Teachers and Careers The role of school teachers in delivering career and employability learning	سند ملی	۲۰۱۵	International Centre for Guidance Studies, University of Derby
۴۵	Evaluation Support and Research Unit Inspectorate	گزارش فنی	۲۰۰۹	Evaluation Support and Inspectorate Research Unit
۴۶	Guidance in Education—the educational guidance system in Denmark	سند ملی	۲۰۱۴	Euroguidance Denmark, The Danish Agency for Higher Education
۴۷	Career Education Guidance and	سند ملی	۲۰۰۶	Ministry of Education (Ontario)
۴۸	Career-related learning in primary: The role of primary teachers and schools in preparing children for the future	طرح پژوهشی	۲۰۱۹	Education and Employers Research, London
۴۹	Education and career choice: A new model of decision making	فصلی از کتاب	۲۰۰۶	Springer
۵۰	Career assessment: Qualitative approaches	فصلی از کتاب	۲۰۱۵	Springer
۵۱	Curriculum with Aligning the Australian Curriculum Victorian Careers the Framework	سند ملی	۲۰۱۲	Victoria the Education State
۵۲	Critical reflections on career education and guidance	فصلی از کتاب	۲۰۰۵	Routledge Falmer
۵۳	Career development and systems theory: Connecting theory and practice (Vol. 2)	فصلی از کتاب	۲۰۱۴	Springer
۵۴	College and career ready: Helping all students succeed beyond high school	فصلی از کتاب	۲۰۱۰	John Wiley & Sons
۵۵	Counseling 21st century students for optimal college and career readiness: A 9th–12th grade curriculum	فصلی از کتاب	۲۰۱۲	Routledge
۵۶	Exploring future options: A career development curriculum for middle	فصلی از	۲۰۱۰	international debate education association(IDEA)

ردیف (کد مطالعات)	عنوان مطالعات	نوع مطالعات	سال	مراجع (محل چاپ)
	school students	کتاب		
۵۷	Focus on the future: a career development curriculum for secondary school students	فصلی از کتاب	۲۰۰۶	international debate education association (IDEA)
۵۸	Teaching Career Exploration Curriculum Guide	فصلی از کتاب	۲۰۱۸	CR Teaching
۵۹	Primary education class guidance programme on primary education career development in 6th, 7th and 8th grades	مقاله	۲۰۱۱	Procedia-Social and Behavioral Sciences
۶۰	College/career success skills: Helping students experience postsecondary success	مقاله	۲۰۱۹	Professional School Counseling
۶۱	Students' career understanding and career decision making self-efficacy in junior high school	مقاله	۲۰۲۱	Islamic Guidance and Counseling Journal
۴۰	career education and consumer, family and life skills curriculum guide	کتاب راهنما	۲۰۰۹	Roosevelt Public School
۶۲	Personality, career decision self-efficacy and commitment to the career choices process among Chinese graduate students	مقاله	۲۰۰۹	Journal of Vocational Behavior
۶۳	Developing career-ready business students: Three curriculum models	مقاله	۲۰۱۸	Journal of Education for Business
۶۴	Career construction materials: the story of a career development curriculum in a Turkish school	مقاله	۲۰۱۸	Early Child Development and Care
۶۵	Career decision-making skills of primary education students in Greece: planning of career guidance activities throughout the curriculum	مقاله	۲۰۱۳	Malta review of Educational Research
۶۶	Career preparation of high school students: A multi-country study	مقاله	۲۰۱۸	Youth & Society
۶۷	Cognitive-motivational antecedents of career decision-making processes in Portuguese high school students: A longitudinal study	مقاله	۲۰۱۵	Journal of Vocational Behavior
۶۸	School-Based Career Development: A Synthesis of the Literature	طرح پژوهشی	۲۰۰۴	Institute on Education and the Economy Teachers College, 69Columbia U70niversity
۶۹	Equity in career development of high school students in South Korea: The role of school career education	مقاله	۲۰۲۱	Educati71on Sciences
۷۰	Effective education and career guidance policies and practices to strengthen career decision-making abilities in Singapore students	طرح پژوهشی	۲۰۱۸	Office of72 Education Research, National Institute ,of Education Nanyang Technological University
۷۱	evaluation of career-related education in the nationalcurriculum for english	مقاله	۲۰۱۶	International Journal of Asian Social Scienc

ردیف (کد مطالعات)	عنوان مطالعات	نوع مطالعات	سال	مرجع (محل چاپ)
	the language and english textbooks: policy imperat			
۷۲	Future orientation and attitudes mediate career adaptability and decidedness. Journal of Vocational Behavior	مقاله	۲۰۱۶	Journal of Vocational Behavior
۷۳	Profile of Student Participation in Wake County Career Academies	مقاله	۲۰۱۹	Economics of Education Review
۷۴	A Curriculum Framework for Career Education and Guidance in schools	گزارش فنی	۲۰۲۰	South African Career Development Association (SACDA)
۷۵	Career guidance curriculum for freshmen students	گزارش فنی	۲۰۰۵	Portland State University
۷۶	The Effect of Provision of Career Secondary Guidance Information in Schools on Choice of Degree Programme	مقاله	۲۰۱۱	Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies
۷۷	Career education and vocational training in Hong Kong: Implications for school-based career counselling	مقاله	۲۰۱۹	International Journal for the Advancement of Counselling
۷۸	Comprehensive school guidance programs in the United States: A career profile	مقاله	۲۰۰۵	International Journal for Educational and Vocational Guidance
۷۹	Research in educational and vocational guidance in the Nordic countries: Current trends	مقاله	۲۰۰۳	International Journal for Educational and Vocational Guidance
۸۰	Need for guidance and counselling at the primary school level: Early intervention strategies for school children	مقاله	۲۰۱۵	British Journal of education
۸۱	Career and College Readiness Counseling in P-12 Schools	فصلی از کتاب	۲۰۱۷	Springer

۵. **ارزیابی کیفیت مطالعات^۱**: در این بخش، علاوه بر ملاک‌های ارزیابی CASP که در مرحله چهارم (انتخاب مطالعات) به کار گرفته شدند، هر یک از اعضای تیم مرور کیفیت مطالعات انتخاب شده را مجدداً ارزیابی کردند.

۶. **استخراج داده‌ها^۲**: هنگامی که غربالگری و ارزیابی کیفیت مطالعات کامل شد و به طور بالقوه پژوهش‌های مرتبط شناسایی شدند، داده‌های مرتبط برای مرور روی یک کاربرگ استخراج داده اجرا شدند.

۷. **تحلیل و ارائه نتایج^۳**: مرحله نهایی تحلیل و ارائه نتایج است که در واقع، ماحصل و ثمره کل مرور نظام‌مند است (ملبوس‌باف و عزیز، ۱۳۸۹). در این مرحله، با توجه به پرسش دوم پژوهش، هر یک از مطالعات (اسناد) طی مراحل کدگذاری تحلیل شد. گفتنی است در این مرحله به منظور اطمینان از صحت فرایند طی شده و تدوین گزارش یافته‌ها از بازبینی کل گام‌های اجرایی (از نحوه انتخاب مطالعات نهایی تا کدگذاری‌های انجام شده) توسط اساتید راهنما و مشاور استفاده شد.

1 Assess study quality

2 Extract Data

3 Analysis and present results

در گام دوم، در مجموع ۱۷ خبره به عنوان نمونه انتخاب شدند و کاربرگ روایابی به صورت حضوری و الکترونیک (در بستر پلت فرم پرس لاین^۱) در اختیار آن‌ها قرار گرفت که از این تعداد، در نهایت ۱۵ خبره کاربرگ روایابی را تکمیل کردند و به پژوهشگران بازگرداندند. در جدول (۳)، مشخصات مشارکت کنندگان در این بخش از پژوهش ارائه شده است.

جدول ۳: مشخصات مشارکت کنندگان پژوهش در بخش روایابی

Table 3: Characteristics of research participants in the validation section

ردیف	جنسیت	حوزه تخصصی	سطح تحصیلات	سنوات خدمت (سال)	نحوه تکمیل کاربرگ
۱	زن	سنجش	کارشناسی ارشد	۳۰	حضوری
۲	مرد	آموزش و پرورش	دکتری	۱۵	حضوری
۳	مرد	بازار کار	دکتری	۷	مجازی
۴	زن	آموزش و پرورش	کارشناسی ارشد	۵	حضوری
۵	مرد	بازار کار	دکتری	۱۸	حضوری
۶	مرد	آموزش و پرورش	کارشناسی ارشد	۱۴	مجازی
۷	زن	آموزش عالی	دکتری	۶	حضوری
۸	مرد	سنجش	دکتری	۱۱	حضوری
۹	مرد	آموزش و پرورش	کارشناسی ارشد - دانشجوی دکتری	۱۱	مجازی
۱۰	مرد	بازار کار	دکتری	۲۰	حضوری
۱۱	مرد	بازار کار	دکتری	۹	حضوری
۱۲	زن	آموزش عالی	دکتری	۱۳	مجازی
۱۳	زن	آموزش عالی	دکتری	۲۱	حضوری
۱۴	مرد	بازار کار	دکتری	۱۵	حضوری
۱۵	مرد	آموزش و پرورش	کارشناسی ارشد	۹	مجازی

ابزار گردآوری داده‌ها در گام اول کاربرگ فیش‌برداری و در گام دوم کاربرگ روایابی پژوهشگر ساخته با پرسش‌های بسته پاسخ و مشتمل بر شاخص‌های ارزیابی الگوها و چارچوب‌ها (خادمی گله‌لو، ۱۳۹۶) شامل جامع بودن، کلان‌نگری، آینده‌نگری، مبتنی بر نیاز بودن، بومی بودن، سازگاری درونی، قابلیت توصیف‌گری، قابل درک بودن، راهنمای عمل و اقدام، بهینه‌سازی فرایند، نظم‌بخشی، قابلیت به‌روزرسانی و توسعه بود. تحلیل داده‌ها نیز در گام اول با استفاده از روش کوربین و اشترواس^۲ (۱۹۹۰) طی سه مرحله کدگذاری باز^۳، محوری^۴ و گزینشی^۵ انجام شد؛ بنابراین، پس از گردآوری و اجرای متن اسناد، به منظور آشنایی کافی با عمق و گستره محتوایی داده‌ها به بازخوانی مکرر داده‌ها و خواندن داده‌ها به صورت رفت‌وبرگشتی چندباره اقدام شد. سپس، کدهای اولیه (باز) از متن اسناد ایجاد شدند. این کدها از طریق روایت‌هایی که به صورت مستقیم یا مستتر در متن هر یک از اسناد بودند از طریق ویژگی‌های مشترک

1 Porsline
 2 Corbin & Strauss
 3 Open coding
 4 Axial coding
 5 Selective coding

هم‌ارز این نوع مشخصه‌ها شناسایی شدند. در مرحله بعد، چگونگی ترکیب کدهای باز برای شکل‌گیری زمینه‌های کلی مورد توجه قرار گرفت؛ بنابراین، از طریق تحلیل کدهای باز و حذف کدهای ناقص و تکراری، مقایسه و ترکیب کدهای مرتبط، کدهای محوری شکل گرفتند. در نهایت، با طبقه‌بندی کدهای محوری در طبقه‌ای گسترده‌تر، کدهای گزینشی شناسایی شدند. در گام دوم، داده‌های روایی با استفاده از روش کمی و با استفاده از آماره‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و استنباطی (آزمون‌های ناپارامتریک خی دو^۱ و آزمون یومن - وایت نی^۲) تحلیل شدند. تحلیل داده‌های روایی نیز با توجه به داده‌های کمی گردآوری‌شده با استفاده از آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی انجام شد. گفتنی است در راستای رعایت ملاحظات اخلاقی پژوهش، اصل رضایت آگاهانه داوطلبانه با آگاه کردن مشارکت‌کنندگان نسبت به هدف پژوهش، داده‌ها و اطلاعات مدنظر فراهم شد. همچنین، به منظور رعایت اصل محرمانه بودن داده‌ها، نام و نشان مشارکت‌کنندگان در پژوهش در فرایند گردآوری و گزارش یافته‌ها ناشناخته بود.

یافته‌ها

پرسش ۱. عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با تأکید بر برون‌دادهای یادگیری در نظام آموزش و پرورش ایران کدام‌اند؟

نتایج تحلیل ۸۱ منابع مطالعاتی بین‌المللی چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی را در قالب ۴۲۵ کد باز، ۱۶ کد محوری و ۶ کد گزینشی معرفی می‌کند. به عبارت دیگر، عناصر اصلی چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران شامل منطق، اهداف، محتوا، اجرا، ارزشیابی و برون‌دادهای یادگیری هستند که هر یک از آن‌ها دارای مؤلفه‌های مختص خود است. در جدول (۴)، عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران ارائه شده‌اند.

جدول ۴: عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با تأکید بر برون‌دادهای یادگیری در نظام آموزش و پرورش ایران

Table 4: Elements and components of the educational-career guidance curriculum framework with an emphasis on learning outcomes in Iran's public education system

منابع	کدهای باز ^۳	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای گزینشی (عناصر)
۱، ۳، ۴، ۶، ۹، ۱۲، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۹، ۳۲، ۳۳، ۳۶، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۵۵، ۶۰، ۶۲، ۶۳، ۶۵، ۶۷، ۶۸، ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۱	نیاز به برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری بهبود نظام آموزشی و بازار کار اثرات مثبت بر نتایج یادگیری مهارت‌های لازم شغلی در اقتصاد مدرن تغییر و تحولات دنیای تحصیلی - شغلی ارائه تصویری متنوع‌تر از موفقیت تحصیلی - شغلی	چرایی	منطق
۳، ۱۳، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۵، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۶، ۳۷، ۳۹، ۴۲، ۴۵، ۴۸، ۵۲، ۵۴، ۵۵، ۵۸، ۵۹	هدایت حرفه‌ای تحصیلی - شغلی ارائه مهارت‌های زندگی و شغلی ارائه اطلاعات تحصیلی - شغلی	چیستی	

1 Chi-square

2 Mann-Whitney U

۳ گفتنی است به دلیل زیاد بالای کدهای باز، از ارائه همه آن‌ها صرف نظر شده و در هر مؤلفه به تعدادی اشاره شده است.

منابع	کدهای باز ^۲	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای گزینشی (عناصر)
۸۱, ۷۳, ۷۰, ۶۷, ۶۳,	آماده‌سازی تحصیلی - شغلی فراهم‌سازی فرصت‌های درک محیطی (تحصیلی - شغلی)		
۹, ۱۰, ۱۱, ۱۳, ۱۵, ۱۶, ۲۳, ۲۴, ۲۵, ۲۷, ۳۱, ۳۳, ۳۵, ۳۶, ۳۷, ۳۸, ۴۲, ۴۳, ۴۵, ۴۶, ۴۸, ۴۹, ۵۴, ۵۵, ۵۶, ۶۳, ۶۸, ۷۲, ۷۳, ۷۴, ۷۸, ۷۹, ۸۰, ۸۱	بهره‌مندی از مزایای تحصیلی به منظور بالفعل رساندن توانایی‌های بالقوه رشد تحصیلی دانش‌آموزان تسهیل و کمک در راستای اتخاذ تصمیم صحیح تحصیلی درک گزینه‌های تحصیلی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فراهم‌سازی اطلاعات تحصیلی	توسعه بینش تحصیلی	اهداف
۱۳, ۱۵, ۱۷, ۳۱, ۳۲, ۳۷, ۳۸, ۴۵, ۵۲, ۶۴, ۶۶, ۶۷, ۶۹, ۷۰, ۷۵	رشد شغلی دانش‌آموزان تسهیل و کمک در راستای اتخاذ تصمیم صحیح شغلی کمک به دانش‌آموزان در راستای اخذ وسیع‌ترین اطلاعات دنیای کار ارائه آموزش شغلی فراهم‌سازی اطلاعات شغلی	توسعه بینش شغلی	اهداف
۲, ۴, ۶, ۸, ۹, ۱۱, ۱۲, ۱۹, ۱۸, ۲۳, ۲۴, ۲۵, ۲۶, ۲۷, ۳۱, ۳۳, ۳۸, ۳۹, ۴۷, ۴۸, ۵۵, ۵۶, ۵۸, ۶۰, ۶۱, ۶۸, ۶۹, ۷۴, ۷۷, ۷۸, ۸۰	توسعه مهارت‌های اساسی زندگی حل مشکلات فردی دانش‌آموزان به منظور دستیابی به تعالی تحصیلی - شغلی درک ویژگی‌های شخصیتی توسعه هویت تحصیلی - شغلی کشف و توسعه توانایی‌ها	توسعه بینش فردی - اجتماعی	اهداف
۳, ۱۱, ۱۹, ۲۲, ۲۳, ۲۴, ۲۶, ۲۹, ۳۷, ۴۰, ۴۲, ۴۵, ۴۸, ۵۰, ۵۱, ۵۳, ۵۸, ۷۶, ۷۷, ۷۹	درک مفهوم «خود» و مسئولیت فردی درک دقیق از خود شناخت نقاط قوت، نیازها و ارزش‌ها خودکارآمدی درک معنوی	خودآگاهی تحصیلی - شغلی	محتوا
۱, ۳, ۴, ۸, ۹, ۱۰, ۱۳, ۱۵, ۱۸, ۲۰, ۲۱, ۲۵, ۲۸, ۳۴, ۳۵, ۴۰, ۴۴, ۵۰, ۵۳, ۵۷, ۵۸, ۵۹, ۶۲, ۶۴, ۶۷, ۶۹, ۷۱, ۷۳, ۷۴, ۷۵, ۷۶, ۸۰, ۸۱	درک آموزش به عنوان «پلی مستمر در زندگی» انتخاب‌های تحصیلی در راستای آرزوهای شغلی بررسی مشاغل و پیشرفت شغلی بررسی کار و زندگی کاری شناسایی انتخاب‌ها و فرصت‌ها	کاوش تحصیلی - شغلی حوزه‌های یادگیری	محتوا
۲, ۳, ۴, ۵, ۶, ۸, ۹, ۱۰, ۱۲, ۱۳, ۱۵, ۲۰, ۲۱, ۲۵, ۲۶, ۲۷, ۲۸, ۲۹, ۳۰, ۳۳, ۳۴, ۳۵, ۴۰, ۴۱,	خودبرابری‌بخشی و انتظام هدف‌گذاری تحصیلی - شغلی مدیریت انتظارات	اقدام تحصیلی - شغلی	محتوا

منابع	کدهای باز ^۲	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای گزینشی (عناصر)
۴۴، ۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۳، ۵۶، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۲، ۷۳، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۸۱	برنامه تحصیلی - شغلی ارزیابی و تأمل در واقعیت‌ها و انتخاب‌ها آمادگی اشتغال ابتکار عمل و کارآفرینی		
۱، ۱۱، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۴، ۲۶، ۴۶، ۴۹، ۵۲، ۶۰، ۶۲، ۶۳، ۶۵، ۶۶، ۷۲، ۷۴، ۷۶	روش‌های ارائه محتوا (به عنوان یک موضوع جداگانه یا ادغام در سایر دروس) ادغام آموزش شغلی در سایر دروس مدرسه دارای دامنه و توالی برای توسعه شایستگی برنامه‌ریزی شخصی و شغلی به عنوان یکی از «حوزه‌های وسیع یادگیری» در طول تحصیل ادغام در موضوع‌های منتخب در برنامه درسی	الگوی سازمان‌دهی محتوا	
۹، ۱۷، ۱۸، ۲۶، ۲۷، ۳۹، ۴۶، ۴۹، ۵۹، ۶۵، ۷۸	مبتنی بر شایستگی طیفی گسترده از گزینه‌های مسیر شغلی انعطاف‌پذیری بر اساس شایستگی‌ها مهارت‌های اساسی زندگی مبتنی بر مهارت‌های قرن بیست و یکم	ملاک انتخاب محتوا	
۱، ۷، ۸، ۹، ۱۲، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۳۲، ۳۵، ۳۶، ۴۲، ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۵۰، ۵۴، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۶۰، ۶۱، ۶۵، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱	از ابتدایی تا متوسطه در هر یک از پایه‌های تحصیلی بخشی از آموزش همه دانش‌آموزان (فراگیر) متناسب با سن و مراحل رشدی دانش‌آموزان به طور مستمر در کل دوران تحصیل فرصتی منظم برای دانش‌آموزان از تحصیلات ابتدایی با اولین تجربه‌های کودکان در مدرسه	زمان	
۷، ۹، ۱۰، ۱۴، ۱۷، ۱۸، ۲۷، ۳۱، ۵۱، ۵۳، ۶۰، ۶۸، ۷۳، ۷۶	واجد شرایط و آموزش دیده فراتر از علاقه صرف به موضوع و تجهیز خود به دانش مربوط آشنایی با مهارت گوش دادن آموختن و تمرین مهارت معلم - مشاور بودن در طول زمان متعهد به تغییر و رشد شخصی، نه فقط در دیگران، بلکه در خودشان	ویژگی‌ها معلم - مشاور	اجرا
۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۳۷، ۳۸، ۴۰، ۴۱، ۴۵، ۴۶، ۴۷	برنامه‌ریزی دروس ارائه اطلاعات تحصیلی کمک به توسعه پتانسیل تحصیلی	طراحی، برنامه‌ریزی و اجرا نقش وظایف	

منابع	کدهای باز ^۲		کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای گزینشی (عناصر)
۴۸, ۵۱, ۵۳, ۵۴, ۵۵, ۵۶, ۵۸, ۶۰, ۶۱, ۶۲, ۶۳, ۶۴, ۶۵, ۶۹, ۷۰, ۷۲, ۷۴, ۷۵, ۷۶, ۷۷, ۷۹, ۸۰	استفاده از نظریه‌ها و تکنیک‌های مؤثر	مشاوره و راهنمایی		
	برنامه‌ریزی و برگزاری دروس ساختاریافته			
	اجرای برنامه جامع مشاوره مدرسه			
	به کارگیری مهارت‌های جدید برای کمک به دانش‌آموزان			
	شکل دادن به هویت فردی دانش‌آموزان			
	همکاری با معلمان سایر دروس	هماهنگی و پشتیبانی		
	مشورت با کارکنان مدرسه، والدین و سایر اعضای جامعه			
	مشورت درباره رویه‌های ارجاع دانش‌آموزان			
	هماهنگی افراد و سایر منابع در مدرسه، خانه و جامعه			
	جمع‌آوری، خلاصه و تفسیر داده‌ها	ارزیابی، نظارت و پیگیری		
	ارزیابی مکرر عملکرد و پیشرفت دانش‌آموزان			
	سنجش نیازهای فردی دانش‌آموزان			
	تفسیر نتایج آزمون استاندارد شده و سایر داده‌های ارزیابی			
	۸, ۱۱, ۱۴, ۱۸, ۲۱, ۲۴, ۲۶, ۲۷, ۲۹, ۳۱, ۴۵, ۴۸, ۵۰, ۵۱, ۵۷, ۶۰, ۶۱, ۶۸, ۶۹, ۷۴, ۷۶, ۷۸, ۷۹, ۸۰	یادگیرنده محور ^۱		
تبدیل کلاس از یک مدل منفعل و معلم محور به یک مدل فعال				
ترکیب یادگیری از تجربه و تأمل در آن				
روش‌های یادگیری خودراهبر				
یادگیری مسئله محور				
یادگیری از افراد مهم مانند کارفرمایان، والدین، فارغ‌التحصیلان و دانش‌آموزان بزرگ‌تر				
۴, ۵, ۸, ۱۱, ۱۳, ۱۶, ۲۲, ۲۷	برقراری ارتباط با مخاطبان فراتر از کلاس	ارتباطی	زیرساخت‌ها	

منابع	کدهای باز ^۲	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای گزینشی (عناصر)
۳۷، ۳۶، ۳۴، ۳۲، ۲۸□، ۴۴، ۴۳، ۵۱، ۵۶، ۵۹، ۶۰، ۶۶، ۶۸، ۷۰، ۷۲، ۷۷، ۷۹، ۸۰	درس و مدرسه	و الزامات	
	همکاری با مؤسسه‌های مهارتی		
	همکاری با مؤسسه‌های آموزش عالی		
	نهادهای توسعه اقتصادی و کارفرمایان محلی		
۱، ۴، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۲۱، ۲۳، ۳۱، ۳۳، ۳۹، ۴۰، ۴۲، ۴۵، ۴۷، ۴۹، ۵۷، ۶۲، ۶۹، ۷۳، ۷۵، ۸۰	سیستم پشتیبانی با نهادهای خدماتی	مشارکت ذی‌نفعان	
	مشارکت کارفرمایان والدین		
	نیاز به هدایت تحصیلی - شغلی توسط همه ذی‌نفعان		
	مشارکت گسترده فعالان بازار کار		
	مسئولیت مشترک همه کارکنان مدرسه		
۲، ۶، ۱۰، ۱۲، ۱۷، ۱۹، ۲۳، ۲۷، ۳۲، ۳۴، ۴۱، ۴۳، ۴۶، ۶۲، ۶۴، ۷۴، ۷۶، ۸۱	یک رویکرد تیمی بین کارکنان مدارس	امکانات و تجهیزات	
	کارکنان مجزا، آموزش دیده و شایسته		
	استفاده بهینه از کارکنان موجود		
	نسبت متعادل معلم - مشاور به دانش‌آموز		
	فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT ^۱)		
۲، ۹، ۱۱، ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۷، ۳۰، ۳۲، ۳۶، ۳۹، ۵۲، ۶۰، ۶۱، ۷۱، ۷۵	کتاب راهنما برای مشاغل مختلف	نقش	ارزشیابی
	به عنوان یک روش آموزشی		
	به عنوان ترویج کسب مهارت‌ها		
	سوق دادن دانش‌آموزان به سمت تسلط آگاهی از پیشرفت تحصیلی - شغلی		
۴، ۶، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۱۹، ۲۲، ۲۵، ۲۷، ۲۹، ۳۷، ۳۸، ۴۶، ۴۸، ۵۲، ۵۴، ۵۸، ۵۹، ۶۹، ۷۲، ۷۶	تشخیص به کارگیری دانش، نگرش و مهارت‌ها	فرایند، ابزارها و تکنیک‌ها	
	نیاز به راهبردهای ارزشیابی		
	فعالیت‌های کلاسی		
	پرسشنامه‌های علایق، ارزش‌ها و...		
	آزمون‌های روان‌سنجی		
۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۵	پوشه کار ^۲	برون‌دادهای یادگیری خودآگاهی تحصیلی - شغلی (پایه اول تا ششم مقطع ابتدایی)	برون‌دادهای یادگیری
	درک کنند تغییر بخشی از رشد است.		
	طیف وسیعی از علایق شغلی را در تصمیم‌گیری شغلی و پیشرفت تحصیلی ادغام کنند.		
	توصیف کنند چگونه هستند.		
	توصیف کنند در چه چیزی مهارت دارند.		
	توصیف کنند از انجام چه کاری لذت می‌برند.		
	از مشاغل مختلف افراد و نحوه پیشرفت آن‌ها آگاه باشند.		

منابع	کدهای باز ^۲	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای گزینشی (عناصر)
۵۶، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۶، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱	از اهمیت دوست داشتن خود آگاه شوند.	برون‌دادهای یادگیری کاوش تحصیلی - شغلی (پایه هفتم تا نهم متوسطه اول) برون‌دادهای یادگیری کاوش تحصیلی - شغلی (پایه هفتم تا نهم متوسطه اول) برون‌دادهای یادگیری کاوش تحصیلی - شغلی (پایه هفتم تا نهم متوسطه اول)	
	خود را از نظر فیزیکی، عاطفی و فکری توصیف کنند.		
	شناسایی ویژگی‌های شخصی و تجربه تحصیلی خود و ارتباط آن‌ها با مسیرهای مختلف تحصیلی و شغلی موجود		
	چندین روش مؤثر برای کشف گزینه‌های شغلی مناسب ممکن را بدانند.		
	شناسایی سیستم پشتیبانی خود، یعنی زمانی که به مشاوره نیاز دارند با چه کسانی مشورت می‌کنند.		
	از انواع مختلف آزمون‌هایی که شرکت می‌کنند و اینکه چگونه نتایج آزمون می‌تواند به آن‌ها در تعیین اهداف آموزشی کمک کند آگاه شوند.		
	بدانند چگونه تعارض را از طریق ارتباط مؤثر مدیریت کنند.		
	ارزش و اهمیت برخی از تصمیم‌های تحصیلی را برای خود تعیین کنند.		
	مهارت‌های لازم برای مکان‌یابی، ارزیابی و تفسیر اطلاعات مربوط به مسیرهای تحصیلی - شغلی مختلف را نشان دهند.		
	پژوهش درباره انواعی مختلف از منابع اطلاعات شغلی برای یافتن اطلاعاتی در رابطه با مشاغل که به خودشناسی ویژگی‌های شخصی مربوط می‌شود.		
	اهمیت برنامه‌ریزی و آمادگی برای آینده شغلی خود را در دنیای کار درک کنند.		
	منابع مالی موجود برای ادامه تحصیل را شناسایی کنند.		
	راه‌های جایگزین برای دست‌یابی به اهداف را شناسایی کنند.		
	درک مفهوم اقتصاد جهانی و تأثیر آن بر افراد و جامعه ارزش همه مشاغل و چگونگی کمک آن‌ها به عملکرد خوب جامعه را درک کنند.		
از روش‌های مختلف برای استفاده مؤثر از زمان آگاه شوند.			
تأثیر برنامه‌ریزی/عدم برنامه‌ریزی بر زندگی خودشان را تحلیل کنند.			
نتایج برخی از برنامه‌های قبلی اجراشده تحصیلی - شغلی را ارزیابی کنند.			

پرسش ۲. آیا چارچوب تدوین شده برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با تأکید بر برون دادهای یادگیری در نظام آموزش و پرورش ایران از روایی کافی برخوردار است؟

به منظور روایی چارچوب، عناصر و مؤلفه‌های آن، مفروضاتی مبنی بر شاخص‌های ارزیابی چارچوب مطرح و بررسی شده‌اند. به عبارت دیگر، مفروضات به تفکیک در رابطه با بخش‌های مختلف چارچوب شامل الف) منطق برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، ب) اهداف برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، پ) محتوای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، ت) اجرای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، ث) ارزشیابی برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی و ج) برون‌دادهای یادگیری برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی) مطرح و آزمون شدند و سپس، نیز چارچوب نهایی پژوهش که در واقع، در نتیجه ترکیب عناصر و مؤلفه‌های شناسایی شده حاصل شد، ارائه و آزمون شد. در ادامه، نتایج روایی هر یک از عناصر و کل چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی شامل میانگین شاخص‌های دوازده گانه (جدول ۵) و نتایج آزمون خی دو (جدول ۶) حاصل از بررسی و تحلیل نظر خبرگان ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج روایی عناصر چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی

Table 5: The results of validity the elements of the educational - career guidance curriculum framework

ردیف	عنوان شاخص	منطق	اهداف	محتوا	اجرا	ارزشیابی	بروندادهای یادگیری	چارچوب
۱	جامع بودن	۴/۴۷	۴/۳۳	۴/۴۰	۴/۳۳	۴/۳۳	۴/۴۰	۴/۸۰
۲	کلان‌نگری	۴/۳۳	۴/۱۳	۴/۱۳	۴/۲۰	۴/۴۷	۴/۲۷	۴/۳۳
۳	آینده‌نگری	۴/۵۳	۴/۰۷	۴/۲۰	۴/۲۰	۴/۴۰	۴/۰۷	۴/۴۷
۴	مبتنی بر نیاز بودن	۴/۳۳	۴/۵۳	۴/۰۷	۴/۶۷	۴/۴۷	۴/۰۷	۴/۳۳
۵	بومی بودن	۳/۸۰	۴/۱۳	۴/۳۳	۴/۳۳	۴/۲۷	۴/۲۰	۴/۷۳
۶	سازگاری درونی	۴/۰۷	۴/۵۳	۴/۱۳	۴/۴۷	۴/۳۳	۴/۴۰	۴/۲۷
۷	قابلیت توصیف‌گری	۴/۰۷	۴/۱۳	۴/۱۳	۴/۴۰	۴/۳۳	۴/۴۰	۴/۶۷
۸	قابل درک بودن	۴/۰۷	۴/۳۳	۴/۰۷	۴/۲۷	۴/۰۷	۴/۴۷	۴/۳۳
۹	راهنمای عمل و اقدام	۴/۵۳	۴/۲۰	۴/۴۰	۴/۴۰	۴/۳۳	۴/۱۳	۴/۴۰
۱۰	بهینه‌سازی فرایند	۴/۴۰	۴/۴۷	۳/۹۳	۴/۰۷	۴/۲۷	۴/۰۰	۴/۳۳
۱۱	نظم‌بخشی	۴/۶۷	۴/۵۳	۴/۷۳	۴/۲۷	۴/۵۳	۴/۳۳	۴/۴۷
۱۲	قابلیت به‌روزرسانی و توسعه	۴/۴۰	۴/۱۳	۳/۷۳	۴/۶۷	۴/۲۰	۴/۳۳	۴/۳۳

همان‌گونه که داده‌های جدول (۵) نشان می‌دهد، از بین شاخص‌های روایی عنصر منطق برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، شاخص «نظم‌بخشی» با میانگین (۴/۶۷) و شاخص «بومی بودن» با میانگین (۳/۸۰) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند. در عنصر اهداف برنامه درسی، شاخص‌های «نظم‌بخشی»، «مبتنی بر نیاز بودن» و «سازگاری درونی» با میانگین (۴/۵۳) و شاخص «آینده‌نگری» با میانگین (۴/۰۷) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند. در عنصر محتوا، شاخص «نظم‌بخشی» با میانگین (۴/۷۳) و شاخص «قابلیت به‌روزرسانی و توسعه» با میانگین (۳/۷۳) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند. در عنصر اجرا، شاخص‌های «مبتنی بر نیاز بودن» و

«قابلیت به روزرسانی و توسعه» با میانگین (۴/۶۷) و شاخص «بهینه‌سازی فرایند» با میانگین (۴/۰۷) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند. از بین شاخص‌های روایابی عنصر ارزشیابی، شاخص «نظم‌بخشی» با میانگین (۴/۵۳) و شاخص «قابل درک بودن» با میانگین (۴/۰۷) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند. در عنصر برون‌دادهای یادگیری برنامه درسی، شاخص‌های «قابل درک بودن» با میانگین (۴/۴۷) و شاخص «بهینه‌سازی فرایند» با میانگین (۴/۰۰) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند و در نهایت، از بین شاخص‌های روایابی کل چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی، شاخص‌های «جامع بودن» با میانگین (۴/۸۰) و شاخص «سازگاری درونی» با میانگین (۴/۲۷) به ترتیب بیشترین و کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند.

جدول ۶: نتایج آزمون خی دو در رابطه با روایابی عناصر چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی

Table 6: The results of chi-square test the validity of the elements of the academic-career guidance curriculum framework

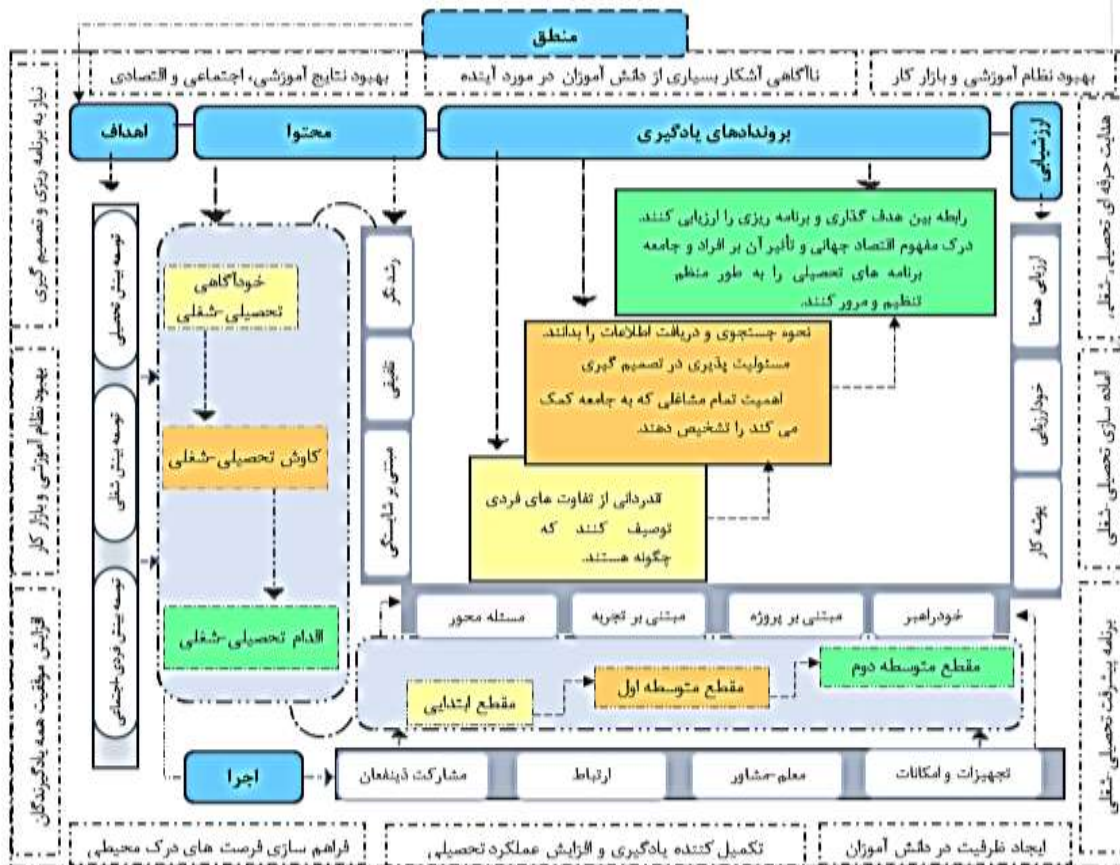
سطح معناداری	درجه آزادی (df)	خی دو (X^2)	عناصر برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی
۰/۰۰۰	۴	۴۲/۶۶	منطق
		۴۲/۶۶	اهداف
		۳۶/۰۰	محتوا
		۵۰/۶۶	اجرا
		۳۷/۶۶	ارزشیابی
		۴۷/۳۱	برون‌دادهای یادگیری
		۵۳/۱۲	چارچوب

با توجه به نتایج جدول بالا، مقدار خی دو حاصل شده در رابطه با تمامی شاخص‌های روایابی عناصر و کل چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در سطح آلفای ۰/۰۵ معنادار است ($P^1 < 0/05$)؛ بنابراین، بین فراوانی مشاهده شده و فراوانی مورد انتظار به لحاظ آماری تفاوتی معنادار وجود دارد و از نظر خبرگان شرکت کننده در پژوهش، روایی چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی بیشتر از متوسط است.

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش، شناسایی و تبیین عناصر و مؤلفه‌های چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران به عنوان یکی از راهکارهای برون‌رفت از وضعیت موجود و حرکت به سوی وضعیت مطلوب بررسی شد. در این رابطه، ۸۱ منبع مطالعاتی بین‌المللی به عنوان مرجع اصلی و همچنین، نظرات ۱۵ نفر از کنشگران بومی به عنوان مرجع پشتیبان و تکمیلی در راستای تحقق هدف دوم پژوهش (روایابی) بررسی و تحلیل شدند. نتایج تجزیه و تحلیل منابع یادشده حاکی از آن بود که چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی نظام آموزش و پرورش ایران دارای شش عنصر شامل منطق، اهداف، محتوا، اجرا، ارزشیابی و برون‌دادهای یادگیری است که با مؤلفه‌های مختص خود در تعامل و ارتباط با یکدیگر چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش

ایران را به صورت شکل (۲) تشکیل می دهند. همان طور که در بخش بیان مسأله نیز بیان شد، اساساً برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش ایران وجود ندارد و برنامه فعلی هدایت تحصیلی - شغلی نظام آموزشی هیچ یک از عناصر برنامه درسی تدوین شده را پوشش نمی دهد؛ زیرا رویکرد برنامه فعلی هدایت تحصیلی - شغلی مبتنی بر آموزش و توانمندسازی (ارائه دانش، نگرش و مهارت) دانش آموزان نیست، بلکه بر اساس معیارهایی همچون عملکرد تحصیلی، نظر مشاور، نظر والدین و ... دانش آموزان را به انتخاب یکی از رشته های تحصیلی - شغلی هدایت می کند؛ در حالی که برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی مبنای انتخاب و تصمیم گیری درست تحصیلی - شغلی را توانمندسازی دانش آموزان در طول تحصیل به طور مستمر می داند.

شکل ۲: چارچوب برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی با تأکید بر برون داده های یادگیری در نظام آموزش و پرورش ایران

Figure 2: Educational-career guidance curriculum framework with emphasis on learning outcomes in Iran's public education system

همان گونه که در شکل (۲) مشاهده می شود، عنصر اول در ابتدا درباره منطق وجودی برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی بحث می کند. به عبارت دیگر، در این عنصر ابتدا این موضوع بررسی می شود که چرا باید این نوع برنامه درسی تدوین و در ساختار نظام آموزش و پرورش ایران تعیبه شود. در این راستا، نتایج این ضرورت را در قالب عواملی همچون نیاز به برنامه ریزی و تصمیم گیری، بهبود نظام آموزشی و بازار کار، مهارت های لازم شغلی در اقتصاد مدرن، ارائه تصویری متنوع تر از موفقیت تحصیلی - شغلی و ... معرفی می کند. در این زمینه، پژوهش های متعدد نیز چالش هایی مختلف را هم سو با چالش های گفته شده یاد آور شده اند که این امر ضرورت توجه به آنها را در نظام آموزشی دوچندان

می‌کند. برای مثال، رائه و وودیر-هریس^۱ (۲۰۱۳) بیان می‌کنند در سال‌های گذشته، رشد اقتصادی، فناوری و تحولات اجتماعی بازار کار و اشتغال را تحت تأثیر قرار داده‌اند و باعث شکل‌گیری مشاغل و چشم‌اندازهای شغلی جدید و حذف بسیاری از مشاغل سنتی شده‌اند. در این میان، این تغییر و تحولات، نظام‌های آموزشی از جمله نظام آموزشی ایران را با بحران پاسخ‌گویی مؤثر از طریق آماده‌سازی دانش‌آموزان برای مقابله با مشکلات پدیدآمده روبه‌رو کرده‌اند؛ از این رو، متناسب با تغییر و تحولات محیط پیرامون و پیچیدگی‌های بازار کار و همچنین، ضرورت آمادگی تحصیلی - شغلی، به نظر می‌رسد (Gysbers, 2013; Borbély-Pecze, 2019; Kudrinskaia et al., 2020; Goncharenko & Semenikova, 2021) از طریق پیش‌بینی و تدارک برنامه‌دستی جامع با تمرکز بر هدایت تحصیلی - شغلی بتوان دانش‌آموزان را برای رویارویی با مشکلات یادشده تجهیز کرد. بعد از تبیین چرایی، اینکه برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی چیست و چه ویژگی‌هایی دارد و قرار است چه دستاوردی برای نظام آموزش و پرورش داشته باشد، مطرح می‌شود. در این زمینه، تحلیل‌های انجام‌شده نشان می‌دهد این برنامه‌دستی درصدد است تا دانش‌آموزان را در تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی منطقی همیاری کند. این هدف از طریق تدارک مجموعه‌ای از فعالیت‌های هدفمند در زمینه‌هایی مانند شناخت خود، شناخت محیط پیرامون، بازار کار و رشته‌های تحصیلی تحقق می‌یابد؛ بنابراین، برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی مدعی است با افزایش دانش، نگرش و مهارت‌های لازم مانند شناخت علائق، ارزش‌ها، توانایی‌ها، بررسی فرصت‌ها، برنامه‌ریزی فردی و ... می‌توان امکان تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی صحیح را برای دانش‌آموزان به ارمغان آورد و از این طریق نقش نظام آموزشی در هدایت دانش‌آموزان متناسب با نیازهای بازار کار را بهبود بخشد. در این رابطه، کاروالهو^۲ و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهش خود کارکرد برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی را هدایت دانش‌آموزان به سمت رشته‌های تحصیلی متناسب با علائق آن‌ها بر اساس استعدادها و توانمندی‌هایشان و نیازهای جامعه و بازار کار بیان می‌کنند.

متناسب با منطقی‌بیان‌شده، اهداف برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی شامل سه هدف کلی هستند که عبارت‌اند از: توسعه‌ی بیش‌فردی - اجتماعی، توسعه‌ی بیش‌شغلی و توسعه‌ی بیش‌تحصیلی. به عبارت دیگر، برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی ذیل اهداف گفته‌شده به صورت منسجم و یکپارچه درصدد است تا ابتدا دانش‌آموزان دانش، نگرش و مهارت‌های مورد نیاز برای ارتقای رشد فردی، اجتماعی، تحصیلی و شغلی خود را کسب کنند. از این طریق دانش‌آموزان خود و محیط پیرامون را به‌درستی شناسایی و در آن تأمل می‌کنند تا زمینه‌ی تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی فراهم شود. درک بهتر از خود و نقش‌ها و مسئولیت‌ها، محیط پیرامون، درک ویژگی‌های شخصیتی و حل مشکلات فردی به منظور دستیابی به تعالی تحصیلی - شغلی از جمله موضوع‌هایی است که در ذیل هدف توسعه‌ی بیش‌فردی - اجتماعی دنبال می‌شود. پس از کسب بیش‌های لازم در این رابطه، توسعه‌ی بیش‌تحصیلی از طریق اهدافی همچون تسهیل اتخاذ تصمیم صحیح تحصیلی، درک گزینه‌های تحصیلی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، فراهم‌سازی اطلاعات تحصیلی و ... دنبال می‌شود. این هدف در راستای فراهم‌سازی اطلاعات لازم تحصیلی به منظور افزایش آگاهی دانش‌آموزان از انتخاب‌های تحصیلی و آینده‌ی هر یک از رشته‌های تحصیلی است. هدف توسعه‌ی بیش‌شغلی تسهیل رشد شغلی دانش‌آموزان ذیل اهدافی همچون ارائه آموزش شغلی، فراهم‌سازی اطلاعات شغلی، تسهیل گذار دانش‌آموزان از

1 Rae & Woodier-Harris

2 Carvalho

تحصیل به کار، فراهم کردن امکان تماس مستقیم و تعامل با دنیای کار و ... است. در باب اهمیت توجه به سه هدف یادشده، عریضی و صالحیان (۱۳۹۴) در یافته‌های پژوهش خود بیان می‌کنند با هدایت تحصیلی نظام‌مند سوگیری‌های دانش‌آموزان در انتخاب رشته‌های تحصیلی کاهش می‌یابند؛ به گونه‌ای که تراکم تقاضاها برطرف می‌شود و دانش‌آموزان از طریق شناخت خویشتن (استعدادها، رغبت‌ها، نیازها، ارزش‌ها و ...) و شناخت محیط (امکانات، محدودیت‌ها) و کسب مهارت‌های مشکل‌گشایی، رشته‌هایی را انتخاب می‌کنند که متناسب با ظرفیت‌های جامعه باشند. در این راستا، بررسی اهداف چارچوب انجمن راهنمایی و آموزش شغلی برای مشاغل و آموزش کارمحور (Career Development Institute, 2012) و برنامه درسی شغلی ویکتوریا (Department of Education Victorian, 2012) نشان می‌دهد بر پرورش مهارت‌ها، نگرش، دانش و رفتارها برای تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی و مهارت‌های زندگی، به ویژه توسعه یادگیری مداوم، رشد اخلاقی و اجتماعی، رشد فردی و اجتماعی و کارآفرینی تأکید شده است.

عنصر سوم برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی به محتوا به عنوان بستری برای زمینه‌سازی تحقق اهداف اشاره می‌کند؛ از این رو، متناسب با ماهیت این عنصر، حوزه‌های یادگیری، الگوی سازمان‌دهی و ملاک انتخاب محتوا مشخص شده‌اند. در مؤلفه حوزه‌های یادگیری، مباحث و موضوع‌هایی مشخص می‌شوند که جریان یادهی - یادگیری حول محور آن‌ها می‌چرخد؛ بنابراین، با نظر به اهداف، سه حوزه یادگیری برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی شامل خودآگاهی، کاوش و اقدام تحصیلی - شغلی می‌شوند. عمده تمرکز مباحث حوزه خودآگاهی تحصیلی - شغلی کندوکاو «من» است. در این راستا، علی^۱ و همکاران (۲۰۱۲) معتقد هستند مدارس باید فرصت‌هایی متنوع را برای دانش‌آموزان تدارک ببینند تا آن‌ها ضعف و قوت‌ها، قابلیت‌ها و محدودیت‌های خود را بشناسند و متناسب با شناختشان از خود، موقعیت‌ها را تحلیل کنند و دست به انتخاب منطقی بزنند. در حوزه یادگیری کاوش تحصیلی - شغلی، فرصتی برای دانش‌آموزان فراهم می‌شود تا رشته‌های تحصیلی و فرصت‌های شغلی را کاوش کنند. در این رابطه، کرینوکا و پلینا^۲ (۲۰۱۴) در پژوهشی نتیجه گرفتند اندازه‌گیری ادراک دانش‌آموزان نسبت به انتخاب زمینه تحصیلی و شغلی باید به عنوان یک ابزار کاری در نظر گرفته شود. پس از شکل‌گیری این درک در دانش‌آموزان، با استفاده از حوزه یادگیری اقدام تحصیلی - شغلی، دانش‌آموزان برای اقدام به منظور انتخاب تحصیلی - شغلی سوق داده می‌شوند. در این زمینه، هم^۳ (۲۰۱۲) از این موضوع تحت عنوان سواد شغلی برای دانش‌آموزان یاد می‌کند و آن را این گونه تعریف می‌کند: سواد شغلی عبارت است از آشنایی با انواع مشاغل، شناخت و درک خود و داشتن قدرت انتخاب منطقی از میان آن‌ها. پس از تعیین اینکه دانش‌آموزان چه چیزی خواهند آموخت، نحوه ارائه محتوا باید معین شود. در این رابطه، دیدگاه‌ها و رویکردهایی مختلف از جمله ادغام آموزش شغلی در سایر دروس مدرسه به عنوان یک حوزه موضوعی جداگانه مانند یک دوره مشخص (پژوهش شغلی و ...)، اجباری یا اختیاری بودن و ... طرح می‌شوند که از زوایای گوناگون این موضوع را بررسی می‌کنند. به نظر می‌رسد یکی از ملاک‌های نظام آموزشی برای الگوی سازمان‌دهی محتوا توجه به ظرفیت‌ها، امکانات و زمان آموزشی است؛ اما آنچه مهم است توجه به دامنه و توالی موضوع‌هایی است که به دانش‌آموزان ارائه می‌شوند. به عبارت دیگر، گستردگی موضوع هدایت تحصیلی - شغلی ایجاب می‌کند در طول کل دوره تحصیلی دانش‌آموزان به

1 Ali

2 Cernicova & Palea

3 Hahm

صورت مستمر و پیوسته به هر نحوی تحت آموزش قرار گیرند. در این زمینه، منبری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود از جمله راهبردها و اقدامات برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی، انعطاف برنامه‌دستی برای گنجاندن مباحث مربوط به شغل در دروس مختلف، پوشش انواع حرفه‌ها و مشاغل در کتب درسی و تدوین محتوای درسی مبتنی بر فرصت‌های شغلی جامعه را بیان می‌کنند. همراه با تعیین موضوع‌های یادگیری و نحوه‌ارائه آن‌ها، معیارهای انتخاب محتوا نیز باید مشخص شوند. در واقع، اینکه محتوای قابل‌ارائه باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد تا بیشترین ثمر را برای دانش‌آموزان به همراه داشته باشد محور اصلی این مؤلفه را شکل می‌دهد. در این راستا، بررسی‌های به‌عمل‌آمده نشان می‌دهد با توجه به رویکرد برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی، توجه به معیارهایی همچون مبتنی بر شایستگی، مبتنی بر دانش و تحولات روز، رشد کل‌نگر و همه‌جانبه و ... در انتخاب محتوا برای تجهیز دانشی، نگرشی و مهارتی دانش‌آموزان از ضروریات است. هم‌راستا با این معیارها، هاسلپ-مارگیسون و مک‌کراچر^۱ (۲۰۱۸) نیز معتقد هستند محتوای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی بر توسعه مهارت‌هایی تمرکز دارد که به دانش‌آموزان کمک می‌کند زمان، منابع و تعاملات خود با سایر افراد را بهتر مدیریت کنند تا فرصت‌های موفقیت خود را هم در مدرسه و هم در زندگی آینده بهبود بخشند. همچنین، محتوا باید به گونه‌ای طراحی شود که توانایی‌ها، نقاط قوت و آرزوهای متنوع همه دانش‌آموزان را بشناسد و دانش و مهارت‌هایی را در اختیار آن‌ها قرار دهد که در طول زندگی برای آن‌ها مفید باشند. وزارت آموزش سنگاپور^۲ (۲۰۱۲) و هی^۳ (۲۰۱۹) نیز در رابطه با اصولی که در تدوین محتوای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی باید مورد توجه قرار گیرند، یادگیری اجتماعی و عاطفی (SEL)^۴ را بیان می‌کنند؛ بنابراین، محتوای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی به عنوان وسیله‌ای برای دانش‌آموزان عمل می‌کند تا شایستگی‌های اجتماعی و عاطفی خود را در تمام پنج حوزه یادگیری اجتماعی و عاطفی شامل خودآگاهی، خودمدیریتی، آگاهی اجتماعی، مدیریت روابط و تصمیم‌گیری مسئولانه توسعه دهند. علاوه بر توسعه مهارت‌ها، توجه به ویژگی‌های رشدی در انتخاب محتوا مهم است و محتوای انتخابی باید تناسب لازم را با سن و پایه تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد. برای نمونه، در انتخاب محتوا برای مقطع ابتدایی طبق نظر هاویگرت^۵ (۱۹۷۶)، سال‌های دبستان دربردارنده وظایف رشدی شامل الف) دستیابی به استقلال شخصی، ب) توسعه مهارت‌های اساسی برای دستیابی به موفقیت در مدرسه، پ) نگرانی درباره آینده، یادگیری برنامه‌ریزی برای آینده، ایجاد مقیاسی از ارزش‌ها و نگرش‌های مثبت نسبت به گروه اجتماعی و کار هستند.

عنصر چهارم برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی الزامات اجرایی و عملیاتی کردن آنچه پیش از این طراحی و تدوین شده است را بررسی می‌کند. به نظر می‌رسد در این زمینه، چهار مؤلفه شامل زمان، معلم - مشاور، رویکرد و فعالیت‌های یاددهی - یادگیری و زیرساخت‌ها و الزامات طرح و بررسی می‌شوند که از عناصر اصلی حوزه اجرای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی هستند. همان‌گونه که در رابطه با مؤلفه محتوا بیان شد، گستردگی موضوع هدایت تحصیلی - شغلی و ضرورت پوشش آن در کل دوره تحصیلی دانش‌آموزان ایجاب می‌کند دانش‌آموزان را از مقطع و پایه‌های ابتدایی با محتوا و فعالیت‌هایی برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی درگیر کرد؛ بنابراین، با توجه به مطالب

1 Hyslop-Margison & McKerracher

2 Ministry of Education, Singapore

3 He

4 Social and emotional learning

5 Havighurst

بیان شده، زمان پیشنهادی اجرای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی کل دوران تحصیلی است. بر اساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰) نیز، هدایت تحصیلی به عنوان فرآیندی مستمر، هدایت دانش آموزان از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه را در بر می گیرد و مختص انتخاب رشته در یک مقطع زمانی مانند پایه نهم نیست؛ بنابراین، متناسب با حوزه های یادگیری، در مقطع ابتدایی بر خودآگاهی تحصیلی - شغلی، در مقطع متوسطه اول بر کاوش تحصیلی - شغلی و در مقطع متوسطه دوم بر اقدام تحصیلی - شغلی تمرکز می شود. هدف از این توزیع زمانی ضمن پوشش کافی محتوا، توجه به مراحل رشدی و ارائه محتوا مطابق الگوی سنی دانش آموزان است. در این زمینه، هرن و نیری^۱ (۲۰۲۱) هدایت تحصیلی - شغلی در مدارس کشور ایرلند و انگلستان را طیفی از تجربه های یادگیری ارائه شده در یک توالی رشدی بیان می کنند که به دانش آموزان کمک می کند تا مهارت های خودمدیریتی را توسعه دهند که به انتخاب ها و تصمیم گیری های مؤثر در رابطه با زندگی آن ها منجر می شود.

مؤلفه دیگر اجرا به تربیت و آموزش معلم - مشاور و پیش بینی لازم در رابطه با تعداد مورد نیاز برای هر یک از مدارس اشاره دارد. با توجه به تنوع فعالیت ها و حساسیت وظایفی که معلم - مشاور به سرانجام خواهد رساند، لازم است او از برخی از ویژگی هایی همچون سابقه و تجربه معلمی، درک موقعیت ها و فرصت های موجود در مدرسه، متعهد بودن به تغییر و رشد شخصی نه فقط در دیگران بلکه در خود و ... برخوردار باشد. گفتنی است صرف تجربه معلمی نمی تواند در ایفای این نقش خطیر چاره ساز باشد؛ زیرا عمده این ویژگی ها به دانش و مهارت های لازم اشاره دارند که باید در قالب دوره های آموزشی در معلمان واجد شرایط ارائه شوند. در این باره، هاگ^۲ (۲۰۱۹) تأکید می کند آموزش نیروی انسانی به منظور هدایت تحصیلی نه فقط مطلوب است، بلکه فعالیتی است که آموزش و پرورش باید منابعی را برای آن در نظر گیرد تا همواره منابع انسانی کارآمد و به روزی را در اختیار داشته باشد. با توجه به این موضوع، بررسی های به عمل آمده حاکی از آن است که نقش وظایف معلم - مشاور در مدارس را می توان در قالب چهار نقش کلیدی شامل طراحی، برنامه ریزی و اجرا، مشاوره و راهنمایی، هماهنگی و پشتیبانی و ارزیابی، پیگیری و نظارت طبقه بندی کرد. در نقش اول، از معلم - مشاور انتظار می رود نسبت به برنامه ریزی دروس، آموزش دانش و مهارت های لازم متناسب با حوزه های محتوایی، کمک به توسعه پتانسیل تحصیلی، ارائه اطلاعات تحصیلی و ... اقدام کند. در این رابطه، فوریش و رید^۳ (۲۰۱۳) تأکید می کنند در عصری که مشاغل از حالت موروثی درآمده اند و شکل دموکراتیک پیدا کرده اند، مشاوران تحصیلی باید اطلاعات شغلی وسیعی را به دانش آموزان ارائه کنند و به آن ها در انتخاب رشته تحصیلی و شغل مناسب کمک کنند. در نقش مشاوره و راهنمایی، متناسب با ماهیت این نقش، معلم - مشاور در قالب یک مشاور تحصیلی شغلی باید اموری همچون برگزاری جلسه های راهنمایی گروهی و/یا مشورت با مشاوران، دانش آموزان و والدین، فراهم سازی فرصت های نظام مند برای ارائه کمک به برنامه ریزی فردی دانش آموزان و ... را سازمان دهی کند. سوباسینگه^۴ (۲۰۱۶) در راستای اهمیت نقش مشاوره و راهنمایی در پژوهش خود بیان می کند دانش آموزان به عنوان یک مشتری برای دریافت مشاوره و راهنمایی تحصیلی به مشاوران و معلمان مراجعه می کنند. در نقش هماهنگی و پشتیبانی، معلم - مشاور به منظور فراهم سازی زمینه اثربخشی و غنی سازی برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی به اقداماتی از جمله

1 Hearne & Neary

2 Haug

3 Furbish & Reid

4 Subasinghe

مشورت با کارکنان مدرسه، والدین و سایر اعضای جامعه، هماهنگی و مشورت با سایر ارائه‌دهندگان اطلاعات تحصیلی - شغلی و ... اهتمام می‌ورزد. در این زمینه، شریفی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود این گونه نتیجه‌گیری می‌کنند که توانمندی مشاور در برقراری ارتباط صحیح و ایجاد بستر مناسب برای گفت‌وگو در مدرسه زمینه‌ساز دستیابی به موفقیت در هدایت تحصیلی - شغلی است. در نقش ارزیابی، پیگیری و نظارت، معلم - مشاور ارزیابی مکرر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، تفسیر نتایج آزمون استاندارد شده و سایر داده‌های ارزیابی به منظور فراهم‌سازی اطلاعات لازم به منظور تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان را عهده‌دار می‌شود. در این زمینه، کارواله‌و و همکاران (۲۰۱۴) درک دانش‌آموزان در رابطه با بازخورد معلمان به عنوان یک روش هدایت تحصیلی برای توسعه مهارت‌های تحصیلی و مهارت‌های زندگی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که دانش‌آموزان بازخورد معلمان را به عنوان هدایت تحصیلی عملی بازمینی می‌کنند و بازخورد معلمان می‌تواند در طراحی پروژه زندگی فراگیران در قرن بیست و یکم کمک کند.

رویکرد و فعالیت‌های یاددهی - یادگیری به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های اجرا بر ضرورت اتخاذ رویکرد یادگیرنده‌محور و استفاده از روش‌های یاددهی - یادگیری فعال همچون روش‌های یادگیری خودراهبر، یادگیری مسأله‌محور، تجربه کاری یا سایه کاری، یادگیری مبتنی بر کار مانند کارآموزی و ... تأکید می‌کند. از نظر پژوهشگران، پاشنه آشیل^۱ برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی بهره‌گیری از رویکرد صرفاً اطلاعات‌مداری و بی‌توجهی به کنش و عاملیت دانش‌آموزان در امر یادگیری است. به عبارت دیگر، مادامی که فرصت مشاهده، تعامل و تجربه یادگیری برای دانش‌آموزان فراهم نشود، نمی‌توان از اینکه دانش‌آموزان برای یک انتخاب و تصمیم‌گیری تحصیلی - شغلی آمادگی لازم را دارند، اطمینان حاصل کرد. در همین زمینه، نتایج پژوهش هاگز^۲ و همکاران (۲۰۱۷) حاکی از آن است که آموزش و پرورش به جای بیان نظریه‌ها برای هدایت تحصیلی - شغلی باید از موقعیت‌های واقعی برای دانش‌آموزان به منظور انتخاب مسیر تحصیلی و شغلی استفاده و زمینه‌ای را مهیا کند تا دانش‌آموزان با معنای تجربه‌های واقعی زندگی در نتیجه گفت‌وگو با دیگران آشنا شوند و بر اساس آن مسیر تحصیلی و شغلی خود را انتخاب کنند. علاوه بر این، از معلم - مشاور نیز انتظار می‌رود در جریان یاددهی - یادگیری با استفاده از روش‌ها، فعالیت‌ها و تکالیف فعالانه زمینه‌دگرگیری حداکثری دانش‌آموزان با محتوا را فراهم کند. در این راستا، سراجی و خرسند اصیل (۱۴۰۰) در یافته‌های پژوهش خود، استفاده از مثال‌ها، نمونه‌ها و موضوع‌های شغلی در حین تدریس، طراحی تکالیف یا فعالیت‌های شغلی مرتبط و ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه خودرهیاب درباره‌ی مشاغل را بیان می‌کنند.

مؤلفه دیگر حوزه اجرا پیش‌بینی زیرساخت‌ها و الزامات اجرا است که می‌تواند تسهیل‌گر یا مانعی در راستای تحقق اهداف برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی باشند. مهم‌ترین و اصلی‌ترین این زیرساخت‌ها و الزامات را می‌توان شامل ارتباطی، مشارکت ذی‌نفعان و تجهیزات و امکانات بیان کرد. الزامات ارتباطی به ارتباط باز مدارس با نهادهای جامعه (همکاری با مؤسسه‌های آموزش عالی، ارتباط با سازمان‌های اجتماعی و ...) و بهره‌گیری از ظرفیت‌های آنان (دعوت از سخنرانان مهمان آموزش عالی و بازار کار، برگزاری نمایشگاه‌های شغلی و ...) در غنی‌سازی و پشتیبانی از برنامه هدایت

۱. دلالت بر ضعفی دارد که با وجود اجرای سایر عناصر و مؤلفه‌ها، ممکن است به زوال (بی‌ثمری) برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی منجر شود.

تحصیلی - شغلی اشاره دارد. در این زمینه، یافته‌های پژوهش تینگ^۱ و همکاران (۲۰۱۲) در رابطه با کشور کره جنوبی حاکی از آن است که در کره جنوبی مدارس علاوه بر برنامه درسی رسمی از ظرفیت‌های اجتماع، سازمان‌ها و خانواده‌ها برای آموزش سواد شغلی به دانش‌آموزان بهره می‌گیرند. علاوه بر ارتباط‌گیری با نهادها و اعضای جامعه، مشارکت آن‌ها در پیشبرد اهداف برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی از ضروریات اجتناب‌ناپذیر است. به عبارت دیگر، هر یک از ذی‌نفعان شامل والدین، کارفرمایان، معلمان، کارکنان مدارس و ... باید متناسب با ظرفیتشان سهم مشارکت حداکثری خود را در این زمینه ایفا کنند. در رابطه با تأثیر والدین بر انتخاب‌های تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان، سیان^۲ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی نشان دادند انتخاب‌های شغلی نوجوانان با ارزش‌ها و آرمان‌های والدین به ویژه مادران رابطه دارد؛ بنابراین، هرچه والدین در راستای رسالت برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی گام بردارند، به بهبود نتایج حاصل کمک بسیار خواهند کرد. از سوی دیگر، به هر میزان ناهم‌سویی بین آنچه دانش‌آموزان در ذیل هدایت تحصیلی - شغلی تجربه می‌کنند با آنچه در خانواده در رابطه با انتخاب‌های تحصیلی - شغلی به آن‌ها گفته می‌شود، بیشتر باشد، به همان میزان برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی بی‌ثمر می‌شود. علاوه بر والدین، معلمان سایر دروس نیز می‌توانند در فرایند تدریس خود در ارائه محتوای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی مشارکت داشته باشند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند ارائه مثال‌های مرتبط با شغل‌ها در درس علوم و ریاضی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا به کاربرد آموخته‌های خود در دنیای واقعی خوب بیندیشند و سعی کنند آن‌ها را به دنیای اشتغال و کاربرد نزدیک کنند (Welde et al., 2016). به طور کلی، به نظر می‌رسد به منظور مشارکت ذی‌نفعان می‌توان از آنچه برای و پرایور^۳ (۲۰۱۲) رویکرد آشوب در آموزش شغلی (CTC)^۴ می‌نامند، استفاده کرد. بر اساس این رویکرد، اگرچه تمام تلاش‌ها برای آموزش سواد شغلی باید با محوریت برنامه درسی مدارس انجام شوند، مدارس به تنهایی نمی‌توانند تجربه‌هایی مناسب را در این زمینه برای دانش‌آموزان فراهم کنند. این رویکرد با نگاه غیرخطی، پویا و توزیع‌شده، سواد شغلی را ترکیبی از مفاهیم شناختی، نگرشی و مهارتی تلقی می‌کند و برای آموزش آن‌ها به دانش‌آموزان نگاه کل‌نگرانه را به کار می‌گیرد. پیش‌بینی منابع انسانی در حد مطلوب و تدارک تجهیزات زیرساختی شامل فناوری اطلاعات و ارتباطات و ملزوماتی همچون ابزارها، جزوات، فیلم‌ها و ... از دیگر ضروریات غیرقابل انکار است. در این رابطه، منبری و همکاران (۱۴۰۱) در یافته‌های پژوهشی خود تأمین امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و تأمین منابع و امکانات آموزشی مدارس را از جمله عوامل مؤثر بر نظام هدایت تحصیلی دانش‌آموزان بیان می‌کنند. همان‌طور که در بخش تربیت معلم - مشاور اشاره شد، با توجه به جایگاه راهبردی منابع انسانی در حوزه اجرا، پیش‌بینی تعداد معلم - مشاور و همچنین، سایر کارکنان دخیل در این امر به تعداد مناسب بر کیفیت اجرای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی اثر مستقیم دارد. در این زمینه، نتایج پژوهش لوان و ون^۵ (۲۰۱۵) حاکی از آن است که در کشورهای پیشرو، برنامه هدایت تحصیلی - شغلی دارای کارکنان با کیفیت زیاد، آموزش‌دیده و دارای تجربه‌های غنی است. استفاده از ظرفیت فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان یکی دیگر از تجهیزات مورد نیاز می‌تواند در فراهم‌سازی منابع اطلاعاتی مورد نیاز دانش‌آموزان نقشی مؤثر ایفا کند. میکای^۶ (۲۰۱۲) نیز در یافته‌های پژوهشی خود،

1 Ting

2 Siyan

3 Bright & Pryor

4 The Chaos Theory of Careers

5 Loan & Van

6 Mikaye

دسترسی به مواد آموزشی از جمله کتاب‌های راهنما برای فرصت‌های تحصیلی مختلف، جزوات شغلی، دعوت از سخنرانان، ویدیوها و ... را به عنوان منابع پشتیبان از خدمات هدایت تحصیلی - شغلی معرفی می‌کند.

عنصر پنجم ارزشیابی است که نقش، فرایند و ابزارها و تکنیک‌های ارزشیابی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند. برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی برخلاف سایر برنامه‌های درسی، از ارزشیابی صرفاً به عنوان ابزاری برای نمره‌دهی بهره نمی‌گیرد و نقشی فراتر از آن در فرایند یاددهی - یادگیری قائل می‌شود. در باب ناکارآمدی استفاده صرف از نمرات در هدایت تحصیلی - شغلی، اقبالی (۱۳۹۳) نیز در مطالعه خود، تأثیر عملکرد تحصیلی در هدایت تحصیلی را عامل آسیب‌زا می‌داند. اگرچه نمرات دانش‌آموزان ممکن است یک عامل کمکی برای ارزیابی استعدادها تلقی شود، برای این مهم کفایت نمی‌کند؛ بنابراین، ارزشیابی برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی از طریق ارائه بازخورد، تشخیص نیازهای یادگیری، آگاهی از پیشرفت تحصیلی - شغلی و ... و استفاده از ابزارها و تکنیک‌هایی همچون آزمون‌های روان‌سنجی، نقشه‌های ذهنی، پژوهش‌های میدانی، مطالعات و پژوهش‌های موردی و ... دانش‌آموزان را در کسب اطلاعات لازم در زمینه انتخاب تحصیلی - شغلی یاری می‌رساند. در واقع، فرایند و ابزارهای ارزشیابی به عنوان بخشی از جریان یادگیری به معلم - مشاور کمک خواهند کرد تا با تکنیک‌ها و ابزارهای متنوع از روند پیشرفت تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان آگاهی کسب کنند و بر اساس آن اقدام لازم را انجام دهند. وزارت آموزش سنگاپور^۱ (۲۰۱۲) رویکرد ارزشیابی در هدایت تحصیلی - شغلی را دانش‌آموزمحور^۲ و مدرسه‌محور^۳ (مشارکت همه عوامل مدرسه) و هدف آن را توانمند کردن دانش‌آموزان برای توسعه تحصیلی فردی و برنامه‌آزمایشی زندگی شغلی بیان می‌کند. از جمله ابزارها و تکنیک‌های استفاده‌شده در این رویکرد روزنامه‌نگاری، ابزارهای خودشناسی برای کشف نقاط قوت شخصی، ارزش‌های کاری، مهارت‌های کاری و غیره، مشاهده توسط هم‌تایان و معلمان، شاخص‌های رفتاری و ... را می‌توان نام برد. هولی^۴ (۲۰۲۱) نیز در پژوهش خود در رابطه با نقش و نحوه ارزشیابی برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی این گونه یادآور می‌شود که مدارس معمولاً پیشرفت تحصیلی - شغلی را از طریق امتحانات و مدارک ارزیابی نمی‌کنند؛ اما همچنان می‌توان از طیفی از ارزیابی‌های تکوینی برای حمایت از یادگیری توسعه‌ی تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان استفاده کرد. این کار می‌تواند به روشن شدن اهداف برنامه کمک کند، به دانش‌آموزان انگیزه دهد، به آن‌ها کمک کند تا پیشرفت خود را قضاوت کنند و پیشی دربارۀ تأثیرگذاری برنامه ارائه دهد.

عنصر ششم برنامه‌دستی به برون‌دادهای یادگیری اختصاص دارد. در این عنصر، دانش، مهارت و نگرش‌هایی مشخص می‌شوند که انتظار می‌رود از طریق اجرای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی برای دانش‌آموزان به ارمغان بیایند. گفتنی است به هر میزان اجرای برنامه‌دستی به طور دقیق و بدون کم‌وکاست مطابق برنامه‌تدوین شده پیش رفته باشد، تجربه‌های یادگیری حاصل و آنچه دانش‌آموزان در پایان هر پایه یا مقطع تحصیلی باید بدانند، انجام دهند و درک کنند به همان میزان از کیفیت و مطلوبیت قصدشده برخوردار خواهند بود. به هر حال، دستاوردهای حاصل از اجرای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی برای دانش‌آموزان مطابق اهداف و محتوا، در سه دسته خودآگاهی تحصیلی - شغلی (مقطع ابتدایی)، کاوش تحصیلی - شغلی (مقطع متوسطه اول) و اقدام تحصیلی - شغلی (مقطع متوسطه دوم) خواهند

1 Ministry of Education (Singapore)

2 Student Centric

3 Whole School

4 Hooley

بود. برون‌دادهای یادگیری خودآگاهی تحصیلی - شغلی برای دانش‌آموزان دانش، مهارت و نگرش‌هایی هستند که شناخت آن‌ها از خودشان را به طور صحیح ارتقاء می‌دهند. برون‌دادهای یادگیری کاوش تحصیلی - شغلی دانش، نگرش و مهارت‌های کسب اطلاعات تحصیلی - شغلی را برای دانش‌آموزان به ارمغان می‌آورند. در نهایت، برون‌دادهای یادگیری اقدام تحصیلی - شغلی دانش، مهارت و نگرش‌هایی هستند که دانش‌آموزان را برای انتخاب مسیر تحصیلی - شغلی یاری می‌دهند. پژوهش‌های مختلف برون‌دادهای یادگیری حاصل از برنامه‌های مختلف که با هدف توسعه تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان اجرا شده‌اند را در قالب دانش، مهارت و نگرش‌های مختلف تصدیق می‌کنند. برای نمونه، کالینس و بارنس^۱ (۲۰۱۷) بیان می‌کنند معرفی مشاغل در برنامه درسی می‌تواند به بهبود حضور، کاهش ترک تحصیل، دستیابی و پیشرفت به مقاصد آموزشی با ارزش فردی کمک کند. در همین زمینه، یک پژوهش آمریکایی با بررسی بیش از ۵۰ مطالعه گزارش داد فعالیت‌های توسعه شغلی که ماهیتی تجربی‌تر داشتند، تأثیری مثبت بر متغیرهایی مانند حضور در مدرسه و اتمام آن داشتند. از نظر کاشف‌پاکدل^۲ و همکاران (۲۰۱۸) نیز شواهد نشان می‌دهد فعالیت‌های یادگیری مرتبط با شغل که به عنوان بخشی از فرآیند توسعه انجام و توسط دانش‌آموزان تکمیل می‌شوند، ممکن است تأثیراتی مثبت بر نتایج تحصیلی یا آموزشی برای دانش‌آموزان مشارکت‌کننده در این فعالیت‌ها داشته باشند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، عمده برون‌دادهای یادگیری بیان‌شده با برون‌دادهای یادگیری ارائه‌شده در این پژوهش که حاصل اجرای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی هستند، هم‌خوانی دارند و صرفاً در عناوین و تقسیم‌بندی‌های مختلف مطرح و بیان شده‌اند. ماهات^۳ و همکاران (۲۰۲۳) نیز در پژوهش خود برون‌دادهای یادگیری در راستای مدیریت شغلی دانش‌آموزان جوامع منطقه‌ای استرالیا را در شش مرحله شامل کشف (خود)، کاوش (دنیای کار)، تمرکز، برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و اقدام بیان می‌کنند که ذیل آن‌ها دانش‌آموزان در شش سال تحصیلی دانش، نگرش و مهارت‌های مختص هر مرحله را کسب می‌کنند. در واقع، در برون‌دادهای یادگیری خودآگاهی تحصیلی - شغلی، کاوش تحصیلی - شغلی و اقدام تحصیلی - شغلی، دانش‌آموزان در نهایت به ترتیب به این پرسش‌ها پاسخ خواهند که من چه کسی هستم؟ فرصت‌های تحصیلی - شغلی من کدام‌اند؟ برنامه من برای تحقق اهداف تحصیلی - شغلی‌ام چیست؟ در این زمینه، هاسلوپ-مارگیسون و مک کراچر (۲۰۰۸) معتقد هستند فرصت‌های یادگیری تجربی دوره‌های مطالعات شغلی به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا خودشناسی و آگاهی از فرصت‌ها را توسعه دهند و علاوه بر این، به گسترش دانش دانش‌آموزان از خود و فرصت‌های شغلی در طیفی گسترده از زمینه‌ها کمک می‌کنند. همچنین، دوره مطالعات شغلی به آماده‌سازی دانش‌آموزان برای دنیای کار کمک می‌کند و از کاوش آن‌ها در انواع مختلف کار در زمینه‌های مختلف و همچنین، توسعه مهارت‌های قابل انتقال^۴ آن‌ها حمایت می‌کند. به طور کلی، انتظار می‌رود با اجرای برنامه درسی هدایت تحصیلی - شغلی دانش‌آموزان دانش، مهارت و نگرش لازم برای تعیین مسیر تحصیلی - شغلی خود را کسب کنند و گذری مناسب و دقیق از نظام آموزش و پرورش به تحصیلات آموزش عالی یا بازار کار داشته باشند و از انتخاب و

1 Collins & Barnes

2 Kashefpakdel

3 Mahat

4 Transferable skills

مهارت‌های قابل انتقال، مهارت‌ها و توانایی‌هایی هستند که در زمینه‌های مختلف زندگی از نظر اجتماعی، حرفه‌ای و در مدرسه مرتبط و مفید هستند.

تصمیم‌گیری خود رضایت کامل داشته باشند و بازار کار نیز از ذیل این انتخاب آگاهانه نیازهای خود را در حد مطلوب برطرف کند.

در رابطه با روایی چارچوب برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی، یافته‌های پژوهش نشان داد خبرگان وضعیت ۱۲ شاخص مطرح‌شده در رابطه با چارچوب تدوین‌شده را مطلوب و بیشتر از متوسط ارزیابی کرده‌اند. به عبارت دیگر، از نظر خبرگان چارچوب تدوین‌شده از نظر شاخص‌های جامع بودن، کلان‌نگری، آینده‌نگری، مبتنی بر نیاز بودن، بومی بودن، سازگاری درونی، قابلیت توصیف‌گری، قابل درک بودن، راهنمای عمل و اقدام، بهینه‌سازی فرایند، نظم‌بخشی، قابلیت به‌روزرسانی و توسعه روایی مطلوب و بیشتر از متوسط دارد.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش نبود امکان (زمانی، امکاناتی و ...) اجرای یک مطالعه به منظور اجرای آزمایشی چارچوب برنامه‌دستی تدوین‌شده در راستای شناسایی نقاط قوت و ضعف آن است. همچنین، با وجود جست‌وجوی پژوهشگران، پیشینه و پژوهشی داخلی در رابطه با موضوع پژوهش به منظور بهره‌برداری یافت نشد. در واقع، فقدان فعالیت‌های پژوهشی داخلی در حوزه مدنظر از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر بوده است؛ از این رو، صرفاً از منابع مطالعاتی بین‌المللی برای پاسخ‌گویی به اهداف پژوهش استفاده شد که در این راستا، با توجه به متفاوت بودن بافت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و همچنین، نوع نظام آموزشی (متمرکز و ...)، بودجه تخصیص داده‌شده به نظام آموزشی و ... در کشورهای تحت مطالعه، در بومی‌سازی یافته‌های پژوهشی باید به موضوع یادشده دقت کرد.

در نهایت، با توجه به نتایج حاصل از پژوهش، پیشنهاد می‌شود با نظر به ضرورت آماده‌سازی و تجهیز دانشی، مهارتی و نگرشی دانش‌آموزان به منظور انتخاب رشته تحصیلی - شغلی، چارچوب تدوین‌شده جایگزین برنامه فعلی هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش شود. در همین راستا، لازم است تا در تدوین هر یک از عناصر این برنامه‌دستی به ویژگی‌های مدنظر توجه کرد؛ به این صورت که در تدوین محتوای برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی از رویکرد تلفیقی استفاده شود و محتوا و فعالیت‌های یاددهی - یادگیری برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی متناسب با ویژگی‌های رشدی دانش‌آموزان در هر سن انتخاب شوند. همچنین، با توجه به گستردگی موضوع و نیاز به زمان کافی به منظور اجرای دقیق و اثرگذار آن لازم است استمرار و پیوستگی فعالیت‌ها و فرایندهای هدایت تحصیلی - شغلی در نظام آموزش و پرورش (کل مقاطع تحصیلی) برقرار باشند. در همین زمینه، به منظور اجرای دقیق برنامه‌های درسی هدایت تحصیلی - شغلی پیشنهاد می‌شود معلم - مشاور تربیت شود. علاوه بر این، با اتخاذ رویکرد یادگیرنده‌محور و از طریق روش‌های فعالیت یاددهی - یادگیری همچون یادگیری مسئله‌محور، خودراهبر، تجربه‌کاری یا سایه‌کاری و ... بستر فعالیت و کسب تجربه‌های یادگیری برای دانش‌آموزان فراهم شود. در این راستا، نیز ارتباط با مؤسسه‌های آموزش عالی، نهادهای خدماتی، کارفرمایان و سایر مراکز و ذی‌نفعان جامعه به منظور مشارکت در فعالیت‌ها و پشتیبانی از فرایندهای اجرایی برنامه‌دستی هدایت تحصیلی - شغلی از ضروریات اجتناب‌ناپذیر است. پیش‌بینی و فراهم‌سازی کلیه تجهیزات و ملزومات مورد نیاز اجرایی شامل فناوری اطلاعات و ارتباطات، کتاب راهنما، رسانه و ... از اقدامات دیگری است که به منظور اجرای بدون نقص و غنی‌سازی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری لازم است مورد توجه قرار گیرد. در رابطه با عنصر ارزشیابی، نیز به کارگیری و استفاده از فرایند، ابزارها و تکنیک‌ها ارزشیابی کارآمد از جمله نقشه‌های مفهومی، خودارزیابی، فعالیت‌های کلاسی و ... می‌تواند در زمینه فراهم‌سازی اطلاعات پیشرفت تحصیلی و ارائه بازخورد به

دانش‌آموزان نقشی موثر ایفا کند. گفتنی است باید در ارائه برنامه درسی تحصیلی - شغلی به برون‌دادهای یادگیری دانش‌آموزان توجه شود و از این رو، از رویکرد اطلاعات‌مداری پرهیز و از رویکرد مبتنی بر شایستگی استفاده شود؛ زیرا دانش‌آموزان باید دارای دانش، مهارت و نگرش‌هایی شوند تا آینده تحصیلی - شغلی خود را با توجه به علایق، استعدادها و نیازهای جامعه پیش‌بینی کنند؛ بنابراین، صرفاً طراحی و اجرای واحد درسی تحت عنوان «برنامه‌ریزی تحصیلی و شغلی» در مدارس و اکتفا به ارائه اطلاعات به دانش‌آموزان نمی‌تواند اهداف این برنامه درسی را محقق کند.

منابع

- احمدی، سعید (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین هدایت تحصیلی نادرست و اوقات تحصیلی دانش‌آموزان. سومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان‌شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، مرکز راهکارهای دست‌یابی به توسعه پایدار، تهران. <https://civilica.com/doc/453045>
- اقبال، لیلا (۱۳۹۳). آسیب‌شناسی فرآیند هدایت تحصیلی در مدارس و ارائه راهکارهای اصلاحی آن [پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد]. دانشگاه علامه طباطبایی.
- برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۹۱). شورای عالی آموزش و پرورش. <https://www.sce.ir/fa/news/4083>
- خادمی کله‌لو، محمد. (۱۳۹۶). ارائه الگوی سیاست‌گذاری فناوری اطلاعات در آموزش عالی ایران [پایان‌نامه منتشر نشده دکتری]، دانشگاه شهید بهشتی.
- دهاقین، علی‌اکبر، فرح‌بخش، کیومرث، کلاتر هرمرزی، آتوسا، و صادقی، علیرضا (۱۴۰۰). واری الگوی مفهومی مؤلفه‌های راهنمایی شغلی و کارآفرینی تلفیق‌شده در محتوای کتب درسی دوره متوسطه. مجله علوم روان‌شناختی، ۲۰ (۱۰۸)، ۲۱۸۰-۲۱۶۱. <https://doi.org/10.52547/JPS.20.108.2161>
- رحیمی، روح‌اله (۱۳۹۷). چالش‌های عمده خدمات راهنمایی و مشاوره در دوره اول متوسطه. فصلنامه رشد آموزش مشاور مدرسه، ۱۴ (۲)، ۳۰-۳۶. <https://B2n.ir/a09916>
- رضاپور، میرصالح، شفایی، مریم، و براتی، سمیه (۱۳۹۵). بررسی وضعیت آگاهی، دسترسی و استفاده دانش‌آموزان از منابع اطلاعاتی مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۱۵ (۶۰)، ۶۰-۸۳-۱. <http://iran-counseling.ir/journal/article-1-۸۳-۶۰> 488-en.html
- رضایی مدنی، مرتضی، کلاتر هرمرزی، آتوسا، و نعیمی، ابراهیم (۱۳۹۸). بررسی فرآیند هدایت تحصیلی نوین در پایه نهم از منظر مشاوران مدارس. فصلنامه فرهنگ‌نگار مشاوره و روان‌درمانی، ۱۰ (۳۹)، ۲۷-۴۸. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2019.40632.2098>
- زرافشان، علی (۱۳۹۵). هدایت تحصیلی دانش‌آموزان چگونه انجام می‌شود؟ فصلنامه رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش، ۱۲ (۱)، ۲۷-۲۲. <https://B2n.ir/z83246>
- سراجی، فرهاد، و خرسند اصیل، علی (۱۴۰۰). کاوشی برای شناسایی شیوه‌های آموزش سواد شغلی به دانش‌آموزان دوره اول متوسطه: مطالعه کیفی. برنامه درسی و آموزش یادگیرنده‌محور، ۱ (۱)، ۱-۲۰. <https://doi.org/10.22034/cjpp.2021.13712>
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰). شورای عالی انقلاب فرهنگی. <https://B2n.ir/z83246>

شریفی، بهمن، نیاز آذری، کیومرث، و جباری، نگین (۱۳۹۹). ارائه مدلی برای دستیابی به هدایت تحصیلی کارآمد دانش آموزان در نظام آموزشی ایران. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱۱(۴۱)، ۱۳۵-۱۶۰.

https://jedu.marvdasht.iau.ir/article_4115.html?lang=en

عباسی، مهدی، و سراجزاده، سید حسین (۱۳۹۴). مسائل روش شناختی در مرور نظام مند همراه با ارزیابی مقالات ایرانی مبتنی بر این روش. *مجله مطالعات اجتماعی ایران*، ۹(۳)، ۱۳۲-۱۶۰. http://www.jss-isa.ir/article_26756.html

عریضی، حمیدرضا، و صالحیان، افشین (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین نظام ارزشی دانش آموزان و ملاک های انتخاب رشته داوطلبان ورود به دانشگاه در شهر اصفهان. *فصلنامه نوآوری های آموزشی*، ۱۲(۱)، ۱۲۵-۱۴۸.

https://noavaryedu.oerp.ir/article_79001.html?lang=en

فولادی، عزت اله (۱۳۹۷). نظام راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش: نگاهی تحلیلی به هدایت تحصیلی. *فصلنامه رشد آموزش مشاور مدرسه*، ۱۴(۲)، ۴۶-۵۳. <https://B2n.ir/w71551>

محمدپور، احمد، صادقی، رسول، و رضایی، مهدی (۱۳۸۹). روش های تحقیق ترکیبی به عنوان سومین جنبش روش شناختی: مبانی نظری و اصول عملی. *فصلنامه جامعه شناسی کاربردی*، ۲۱(۲)، ۷۷-۱۰۰. https://jas.ui.ac.ir/article_18154.html

محمدی، راضیه، و رئیس، عباس (۱۴۰۱). آسیب شناسی تحقق سیاست توسعه متوازن در فرآیند هدایت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان لردگان. *نشریه آسیب های اجتماعی کودک و نوجوان*، ۱۱(۴)، ۱۰۳-۱۲۸.

<https://B2n.ir/n08952>

مریدی، علی (۱۳۸۵). بررسی میزان اثربخشی فرآیند مشاوره و هدایت تحصیلی بر انتخاب رشته دانش آموزان لرستان [پایان نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد]. دانشگاه آزاد اسلامی.

منبری، محنت، پوشنه، کامبیز، و خسروی بابادی، علی اکبر (۱۴۰۱). آسیب شناسی یک نظام هدایت تحصیلی جهت ارائه یک الگوی مطلوب. *ماهنامه جامعه شناسی سیاسی ایران*، ۵(۶)، ۴۱۰-۴۳۵.

https://jou.spsiran.ir/article_157583.html

ملبوس باف، رامین، و عزیزی، فریدون (۱۳۸۹). مرور نظام مند "Systematic Review" چیست و چگونه نگاشته می شود؟. *فصلنامه پژوهش در پزشکی*، ۳۴(۳)، ۲۰۳-۲۰۷. <https://www.sid.ir/paper/42119/fa>

موسوی، سید علی، پیرانی، عارف، و مؤمنی، حسن (۱۳۹۹). آسیب شناسی فرایند هدایت تحصیلی دانش آموزان پایه نهم استان ایلام. *فصلنامه نوآوری های آموزشی*، ۱۹(۳)، ۱۲۳-۱۴۸.

https://noavaryedu.oerp.ir/article_114617.html

نویدی، احد (۱۳۹۷). هدایت تحصیلی در نظام آموزش و پرورش ایران: تجارب عملی و چالش های پایدار. *فصلنامه تعلیم و تربیت*، ۳۴(۱)، ۹-۳۴. <http://qjoe.ir/article-1-902-fa.html>

References

- Abbasi, M., & Serajzadeh, S. H. (2015). Methodological issues in systematic review along with evaluation of Iranian articles based on this method. *Iranian Journal of Social Studies*, 9(3), 132-160. http://www.jss-isa.ir/article_26756.html?lang=fa [In Persian].
- Ahmadi, S. (2015). *Investigating the relationship between incorrect Educational guidance and students' drop out of Education*. Third National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Center for Sustainable Development Solutions, Tehran. <https://civilica.com/doc/453045> [In Persian].

- Ali, S. R., Yang, L. Y., Button, C. J., & McCoy, T. T. (2012). Career education programming in three diverse high schools: A critical psychology—case study research approach. *Journal of Career Development, 39*(4), 357-385. <https://doi.org/10.1177/0894845311398131>
- Amir, T., Gati, I., & Kleiman, T. (2008). Understanding and interpreting career decision-making difficulties. *Journal of Career Assessment, 16*(3), 281-309. <https://doi.org/10.1177/1069072708317367>
- Athanasou, J. A., & Van Esbroeck, R. (2008). *International handbook of career guidance* (pp. 695-709). Springer.
- Arizi, H., & Salehian, A. (2013). Examining the relationship between value system of students and the criteria of field selection among volunteers for admittance in University of Isfahan. *Journal of Educational Innovations, 12*(1), 125-148. https://noavaryedu.oerp.ir/article_79001.html?lang=en [In Persian].
- Bright, J. E., & Pryor, R. G. (2012). The chaos theory of careers in career education. *Journal of the National Institute for Career Education and Counselling, 28*(1), 10-20. <https://doi.org/10.20856/jnicec.2803>
- Borbély-Pecze, T. B. (2019). From career decision-making towards career cruising—the case of hungary: the “u” model. *journal for perspectives of economic political and social integration, 25*(2), 7-23. <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse¶ms=publication;31137333>
- Bureau, E. (2014). *Guide on life planning education and career guidance for secondary schools*. Government Document. <https://B2n.ir/j97988>
- Campbell, R. E., & Cellini, J. V. (1981). A diagnostic taxonomy of adult career problems. *Journal of Career Behavior, 19*(2), 175-190. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(81\)90057-9](https://doi.org/10.1016/0001-8791(81)90057-9)
- Career Development Institute (CDI). (2012). *Association for Careers Education and Guidance (ACEG) framework for careers and work-related education*. Available at: <http://www.cegnet.co.uk/uploads/resources/ACEG-Framework-final.pdf>.
- Carvalho, C., Martins, D., Santana, L. E., & Feliciano, L. (2014). Teacher feedback: Educational guidance in different school contexts. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 159*, 219-223. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.12.360>
- Claudia, F., Heike, S., Martin, E., & Alessandra, R. (2019). *The Gender differences in the choice of field of study and the relevance of income information; Insights from a field experiment*. Research in Social Stratification and Mobility, Available online 29 November, 100457. <https://d-nb.info/1266913912/34>
- Cernicova, M., & Palea, A. (2014). Measuring the students' perception chosen profession. case study: pr students in western romania. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116*, 2825-2831. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.664>
- Collins, J., & Barnes, A. (2017). *Careers in the curriculum. What works?*. <https://B2n.ir/y73379>
- Corbin, J. M., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology, 13*(1), 3-21. <https://doi.org/10.1007/BF00988593>
- Creed, P. A., Patton, W., & Watson, M. B. (2002). Cross-cultural equivalence of the career decision-making self-efficacy scale-short form: An Australian and South African comparison. *Journal of career Collins, 10*(3). <https://doi.org/10.1177/10672702010003004>
- Document on fundamental transformation of Iran's education*. (1390). Supreme Council of Cultural Revolution. <https://sccr.ir/Files/6609.pdf> [In Persian].
- Dahaghin, A. A., Farahbakhsh, K., Klantar Hormoz, A., & Sadeghi, A. R. (2022). Investigating the conceptual model of career guidance and entrepreneurship components incorporated in the

- content of the first secondary school textbooks. *Monthly Journal of Psychological Science*, 20(108), 2161-2180. <https://doi.org/10.52547/JPS.20.108.2161> [In Persian].
- Department of Education Victorian (DEV). (2012). *Aligning the Australian Curriculum with the Victorian Careers Curriculum Framework*. Available at: <https://education.vic.gov.au/Documents/school/teachers/teachingresources/careers/carframe/auscriculummapping.pdf>
- Eghbali, L. (2014). *Pathology of the educational guidance process in schools and providing its corrective solutions* [Unpublished Master's Thesis]. Allameh Tabatabai University. [In Persian].
- Fouladi, E. (2018). Guidance and counseling system in education: An analytical look at academic guidance. *Quarterly Journal of School Counselor Education Growth*, 14(2), 46-53. <https://B2n.ir/w71551> [In Persian].
- Furbish, D., & Reid, L. (2013). Best practices in career education and development in New Zealand secondary schools. *Australian Journal of Career Development*, 22(1), 14-20. <https://doi.org/10.1177/1038416213480952>
- Gati, I., Saka, N., & Krausz, M. (2001). Should I use a computer-assisted career guidance system? It depends on where your career decision-making difficulties lie. *British Journal of Guidance & Counselling*, 29(3), 301-321. <https://doi.org/10.1080/03069880120073021>
- Goncharenko, O. N., & Semenкова, S. N. (2021). Model of Educational Work on Career Guidance in the System of Secondary Vocational Education. *Propósitos y Representaciones*, 9(2), 67. <https://doi.org/10.13000/JFMSE.2012.24.5.616>
- Gysbers, N. C. (2013). Career-ready students: A goal of comprehensive school counseling programs. *The Career Development Quarterly*, 61(3), 283-288. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2013.00057.x>
- Hahm, S. Y. (2012). An empirical study on career maturity, achievement goal, learning attitude and academic achievement of middle school students: focused on subjects-related career education. *Journal of Fisheries and Marine Sciences Education*, 24(5), 616-626. <https://koreascience.kr/article/JAKO201223934305506.pdf>
- Haug, E. H. (2019). Nordic Research on Educational and Vocational Guidance: A Systematic Literature Review of Thematic Features between 2003 and 2016, *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 19(2), 85-202. <https://doi.org/10.1007/s10775-018-9375-4>
- Havighurst, R. J. (1976). Education through the adult life span. *Educational Gerontology*, 1(1), 41-51. <https://doi.org/10.1080/03601277.1976.12049515>
- He, J. W. (2019). *School-based career guidance programmes in junior colleges in Singapore: An interpretivist study* [Doctoral Dissertation, The University of Western Australia]. <https://10.26182/5d8ac44901842>
- Hearne, L., & Neary, S. (2021). Let's talk about career guidance in secondary schools! A consideration of the professional capital of school staff in Ireland and England. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 21, 1-14. <https://doi.org/10.1007/s10775-020-09424-5>
- Higgins, J. P. T., & Green, S. (2011). *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions*. Available from: www.cochranehandbook.org
- Hooley, T. (2021). *Career Development Framework: Using the Framework to support career education and guidance in secondary schools (Key stage 3-post-16)*. Career Development Institute. <https://B2n.ir/e63504>
- Hoque, J. (2018). Vocational interests of secondary school students in relation to their level of aspiration. *International Journal of Research in Social Sciences*, 8(4), 793-803. <https://B2n.ir/j07078>

- Hughes, D., Law, B., & Meijers, F. (2017). New school for the old school: Career guidance and counselling in education. *British Journal of Guidance & Counselling*, 45(2), 133-137. <https://doi.org/10.1080/03069885.2017.1294863>
- Hyslop-Margison, E. J., & McKerracher, A. (2008). Ontario's guidance and career education program: A democratic analysis. *Journal of Education and Work*, 21(2), 133-142. <https://doi.org/10.1080/13639080802017933>
- Ignacio García-Pérez, J., & Hidalgo-Hidalgo, M. (2017). No student left behind? Evidence from the Programme for School Guidance in Spain. *Economics of Education Review*, 60, 97-111. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2017.08.006>
- Kashefpakdel, E., Rehill, J., & Hughes, D. (2018). *What works? Career-related learning in primary schools*. <https://B2n.ir/x87725>
- Kudrinskaia, I. V., Kidinov, A. V., Kabkova, E. P., Mechkovskaya, O. A., Mudrak, S. A., Novikov, S. B., & Agadzhanova, E. R. (2020). The problem of career guidance of the youth in domestic pedagogical theory and practice. *EurAsian Journal of BioSciences*, 14(2). <https://B2n.ir/q57103>
- Loan, D. T. B., & Van, N. T. (2015). Career guidance in secondary schools-a literature review and strategic solutions for Vietnamese rural areas. *American International Journal of Social Science*, 4(5), 135-143. <https://B2n.ir/d34729>
- Mahat, M., Dollinger, M., D'Angelo, B., Naylor, R., & Harvey, A. (2023). Co-designing a curriculum model for career education: perspectives from regional communities in Australia. *The Australian Educational Researcher*, 50(2), 409-431. <https://link.springer.com/article/10.1007/s13384-021-00505-0>
- Malbosbaf, R., & Azizi, F. (2010). What is "Systematic Review" and how is it written?. *Journal of Medical Research*, 34(3), 203-207. <https://www.sid.ir/paper/42119/fa> [In Persian].
- Menbari, M., Pooshaneh, K., Khosravi Babadi, A. A. (2022). Pathology of an educational guidance system to provide a desirable model. *Political Sociology Research a Seasonal Journal*, 5(6), 410-435. https://jou.spsiran.ir/article_157583.html [In Persian].
- Mikaye, O. D. (2012). *Influence of guidance and counselling on students' discipline in public secondary schools in Kabondo Division, Kenya*. A Research Project Report submitted in partial fulfilment of the requirements for the Degree of Masters of Education at the University of Nairobi, Kenya. Available online also at: <http://cees.uonbi.ac.ke/sites/default/files/cees/INFLUENCE> [accessed in Manila, the Philippines: July 27, 2018]. <https://B2n.ir/e97221>
- Ministry of Education (New Zealand). (2009). *Career education and guidance in New Zealand schools*. <file:///C:/Users/BEHROOZ/Downloads/Career-guidelines-web.pdf>
- Ministry of Education (Ontario). (2006). *Guidance and Career Education Curriculum*. Available at: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/secondary/guidance910curr.pdf>
- Ministry of Education (Singapore). (2012). Education and Career Guidance (ECG) Syllabus Secondary. Available at: <https://www.moe.gov.sg/education-in-sg/our-programmes/education-and-career-guidance/overview>.
- Mohammadi, R., & Raisi, A. (2022). Pathology of the implementation of parallel development policy in the process of academic guidance of the second year high school students of Lordegan city. *Journal of Social Harms of Children and Adolescents*, 11(4), 103-128. <https://B2n.ir/n08952> [In Persian].
- Mohammadpour, A., Sadeghi, R., & Rezaei, M. (2010). Mixed Methods Research as Third Methodological Movement: Theoretical Foundations and Practical Procedures. *Journal of Applied Sociology*, 21(2), 77- https://jas.ui.ac.ir/article_18154.html [In Persian].

- Moosavi, S. A., Pirāni, A., & Mo'meni, H. (2020). The pathology of the 9th grade students' educational guidance process in Ilām province. *Journal of Educational Innovations*, 19(3), 123-148. https://noavaryedu.oerp.ir/article_114617.html [In Persian].
- Moridi, A. (2006). *Investigating the effectiveness of the counseling and academic guidance process on the choice of majors of Lorestan students* [Unpublished Master's thesis]. Islamic Azad University. [In Persian].
- Mwape, J. (2015). *Nature and benefits of guidance and counselling services offered in selected public secondary schools in Mansa district* [Doctoral dissertation, The University of Zambia]. https://www.semanticscholar.org/paper/Nature-and-benefits-of-guidance-and-counselling-in-Mwape/615acb236ca33c6ede09c1967a8957cadfe7ae48?utm_source=direct_link
- National curriculum of the Islamic Republic of Iran*. (2012). Supreme Council of Education. <https://www.sce.ir/fa/news/4083> [In Persian].
- Navidi, A. (2018). Educational guidance in Iran's education system: practical experiences and sustainable challenges. *Quarterly Journal of Education*, 34(1), 9-34. <http://qjoe.ir/article-1-902-fa.html> [In Persian].
- Rae, D., & Woodier-Harris, N. R. (2013). How does enterprise and entrepreneurship education influence postgraduate students' career intentions in the New Era economy?. *Education+ Training*, 55(8/9), 926-948. <https://doi.org/10.1108/ET-07-2013-0095>
- Rahimi, R. (2018). Major challenges of guidance and counseling services in the first year of high school. *Quarterly Journal of School Counselor Education Growth*, 14(2), 30-36. <https://B2n.ir/a09916> [In Persian].
- Rezapour, M. Y., Shafaei, M., & Barati, S. (2017). Investigating of students' awareness, availability and using of Informational Recourse in discipline selection. *Journal of Counseling Research*, 15(60), 60-83. <http://irancounseling.ir/journal/article-1-488-en.html> [In Persian].
- Rezaei Madani, M., Kalantar Hormozi, A., & Naeimi, E. (2019). The survey of the process of new academic guidance in ninth grade from the perspective of school counselors. *Journal of Counseling Culture and Psychotherapy*, 10(39), 27-48. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2019.40632.2098> [In Persian].
- Osipow, S. H. (1999). Assessing career indecision. *Journal of Careerbehavior*, 55(1), 147-154. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1999.1704>
- Rounds, J. B., & Tracey, T. J. (1990). From trait-and-factor to person-environment fit counseling: Theory and process. In W. B. Walsh & S. H. Osipow (Eds.), *Career counseling: Contemporary Topics in Vocational Psychology* (pp. 1-45). Hillsdale, NJ: Erlbaum. <https://B2n.ir/t08487>
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2006). *Handbook for synthesizing qualitative research*. Springer Publishing Company. <https://parsmodir.com/wp-content/uploads/2020/03/MetaSynBook.pdf>
- Seraji, F., & Korsand Asil, A. (2022). exploring for identification of career literacy teaching methods to high school students: a qualitative study. *Learner-Based Curriculum and Instruction Journal*, 1(1), 1-20. <https://doi.org/10.22034/cjpj.2021.13712> [In Persian].
- Sharifi, B., Niazazari, K., & Jabbary, N. (2020). providing a model for achieving to effective educational guidance for students in Iran's educational system. *Journal of New Approaches in Educational Administrations*, 11(1), 135-158. https://jedu.marvdasht.iau.ir/article_4115.html?lang=en [In Persian].
- Siyani, J. A., Maisamari, J. Y., & Ahmadu, Y. (2018). Relationship between parental guidance and students career choice in secondary schools in Federal Capital Territory, Abuja-Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 9(2), 135-142. <https://www.iiste.org/Journals/index.php/JEP/article/view/43122>

- Subasinghe, W. (2016). An introduction on educational guidance and school counseling. *International Journal of Scientific Research and Innovative Technology*, 10(3), 10-18. <https://www.researchgate.net/publication>
- Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of Careerbehavior*, 16(3), 282-298. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(80\)90056-1](https://doi.org/10.1016/0001-8791(80)90056-1)
- Ting, S. R., Leung, Y. F., Stewart, K., Smith, A. C., Roberts, G. L., & Dees, S. (2012). A preliminary study of career education in middle school. *Journal of Career and Technical Education*, 27(2), 84-97. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ995897.pdf>
- Tinsley, H. E. A. (1997). Re-examining Roe's theory of personality development and career choice. *Journal of Vocational Behavior*, 51, 280-282. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1997.1615>
- Texas Education Agency (Austin). (2004). *A model developmental guidance and counseling program for texas public schools. a guide for program development pre-k-12th grade*. Texas Education Agency. <https://B2n.ir/h88679>
- Welde, A. M., Bernes, K. B., Gunn, T. M., & Ross, S. A. (2016). Career education at the elementary school level: Student and intern teacher perspectives. *Journal of Career Development*, 43(5), 426-446. <https://doi.org/10.1177/08948453166335>
- Zarafshan, A. (2015). How is the academic guidance of students done?. *Quarterly Journal of Development of Technical and Vocational Education*, 12(1), 22-27. <https://B2n.ir/z83246> [In Persian].
- Ziegler, N., & Opdenakker, M. C. (2018). The development of academic procrastination in first-year secondary education students: The link with metacognitive self-regulation, self-efficacy, and effort regulation. *Learning and Individual Differences*, 64, 71-82. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2018.04.009>